

STAREJŠI SMO IN BOMO – VSI

**STRATEŠKI DOKUMENT ZA STAREJŠE
V OBČINI TOLMIN 2021–2026**

TOLMIN, SEPTEMBER 2021

Občina **Tolmin**

“*Starost ne pride nikoli sama.*”

(italijanski pregovor)

Kazalo

1.	4
2.	5
3.	9
4.	11
4.1.	11
4.2.	20
5.	23
5.1.	23
5.2.	33
5.3. Vključenost starejših v družbo	43
5.4. Zmanjševanje tveganja revščine in sistem socialne zaščite starejših	49
5.5. Kakovostno življenje vseh generacij	54
6. Uresničevanje in spremljanje lokalnega programa	60
7. Zaključek	61
8. Terminski plan	63
9. Viri in literatura	68

1. UVOD

Staranje prebivalstva v Sloveniji je dejstvo, ki državo postavlja pred številne izzive. Naraščajoč delež starejših in podaljševanje življenjske dobe sta vidika, ki ju bo treba v prihodnje upoštevati pri snovanju socialno-ekonomske politike, ki bo na sistemski ravni vzpostavila vzdržno ravnovesje med delovno aktivnim prebivalstvom in starejšo populacijo.

Pri tem pa bodo pomembno vlogo pri zagotavljanju dobrih pogojev za kakovostno življenje starejših odigrale tudi lokalne skupnosti. Občina Tolmin se je odločila, da v ta namen pripravi dokument za starejše, v katerem bo na strateški ravni načrtala srednjeročno vizijo za obdobje pet let, katere glavni cilj je ustvarjanje prijaznega okolja za njene starejše občane.

V občini Tolmin se s področjem starejših ukvarjajo različne institucije, zavodi, nevladne organizacije in društva.

S pripravo strateškega dokumenta za starejše želi občina v sodelovanju z deležniki in vsemi, ki se pri svojem delu na kakršenkoli način srečujejo z ljudmi v tretjem življenjskem obdobju, ustvariti pozitivno sinergijo, ki bo pomagala pri vzpostavitvi lokalnega okolja, ki bo prijazno do starejših. V osrednjem delu dokumenta so zato jasno načrtani cilji, ukrepi, nosilci in kazalniki, ki bodo k temu pripomogli. Ob snovanju dokumenta so deležniki lahko ugotovili, na katerih področjih se njihove aktivnosti vsebinsko prepletajo, kako bi jih bilo možno smiselno združiti, da bi lahko še učinkoviteje zadostile potrebam ljudi na terenu, in kako jih na še učinkovitejši način promovirati med ciljno populacijo. Vzpostavljena so bila izhodišča za njihovo potencialno povezovanje in skupno nadgradnjo že obstoječih programov, ob tem pa je bilo opredeljeno tudi, s katerimi deležniki bo treba usklajeno delovati v prihodnje.

»Starost ne pride nikoli sama,« pravi italijanski pregovor. S seboj prinese marsikaj. Tudi veliko lepega. Bogate življenjske izkušnje, preudarnost, modrost in priložnosti za uživanje sadov življenjskega dela. A obenem starost spremljajo tudi številni problemi, negotovosti in vprašanja. S pomočjo strateškega dokumenta za starejše v občini Tolmin bo na kar nekaj teh izzivov moč uspešno odgovoriti in obenem predstaviti ustrezne in učinkovite rešitve zanje. Vse z namenom, da bo na Tolminskem tudi starost lahko lepa, saj je namreč jasno: starejši smo in bomo – vsi.

2. RAZVOJNA IN ZAKONODAJNA IZHODIŠČA ZA PRIPRAVO STRATEŠKEGA DOKUMENTA ZA STAREJŠE V OBČINI TOLMIN

Področje starejših urejajo številni mednarodni in nacionalni dokumenti. Sledi pregled le najbolj ključnih dokumentov, ki so bili izdani v zadnjih 30 letih in so neposredno povezani s tematiko starejših.

Generalna skupščina Združenih narodov je že leta 1991 sprejela načela za starejše¹, ki se nanašajo na neodvisnost, sodelovanje, oskrbo, samoizpolnitev in dostojanstvo starejših oseb. Pod okriljem Združenih narodov je leta 2002 v Madridu potekala druga svetovna skupščina o staranju. V Madridskem akcijskem načrtu o staranju² je zapisano, da je zagotavljanje kakovostnega, aktivnega in zdravega staranja v evropskih deželah povezano s spremembo obstoječih sistemov socialne zaščite in drugačno vlogo starejših v družbi. Dobro delovanje sistemov socialne zaščite, ki so urejeni s konsenzom in osnovani na medgeneracijskem sodelovanju in solidarnosti, je ključnega pomena za dobrobit celotne populacije. Načrt vključuje poziv k spremembam stališč, politik in praks na vseh ravneh, da se izpolni ogromen potencial staranja v enaindvajsetem stoletju. Njegova posebna priporočila za ukrepanje starejšim ponujajo možnost razvoja izboljšanja zdravja in počutja v starosti ter prejema podpore iz okolja. S tem akcijskim načrtom so Združeni narodi želeli opozoriti tudi na pomen spodobnega življenja starejših za makroekonomijo in infrastrukturo družbe.

Leta 2005 je Svet Evropske unije izdal zeleno knjigo z naslovom Odziv na demografske spremembe: nova solidarnost med generacijami, v kateri je jasno navedeno, da se Evropa nahaja pred demografskimi spremembami, ki so po teži in obsegu brez primere, razvojni odgovor na ta epohalni izziv pa je razviti novo solidarnost med generacijami³, ki bo odgovarjala današnjim življenjskim razmeram. Tem ugotovitvam sledi tudi poročilo o vplivu demografskih sprememb iz junija 2020, ki kaže, da se je pričakovana življenjska doba ob rojstvu v zadnjih 50 letih podaljšala za približno 10 let tako za moške kot za ženske.

¹ <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/OlderPersons.aspx>

² United Nations. 2002. Political Declaration and Madrid International Plan of Action on Ageing, http://www.un.org/en/events/pastevents/pdfs/Madrid_plan.pdf

³ <https://op.europa.eu/sl/publication-detail/-/publication/de85fcb2-298a-46fb-9d66-1bb3c8ea384b/language-sl>

V Uradnem listu Evropske unije z dne 21. decembra 2012 so objavljeni Sklepi sveta Evropske unije o zdravem staranju skozi vse življenje⁴. Ukrepi Unije, ki dopolnjujejo nacionalne politike, so usmerjeni v izboljšanje javnega zdravja, preprečevanje obolenj in bolezni ter odpravljanje vzrokov, ki ogrožajo telesno in duševno zdravje. Svet Evropske unije v tem dokumentu prepoznava:

- pomen programov za spodbujanje zdravja, preprečevanje bolezni in zgodnjo diagnozo v vseh obdobjih življenja,
- dolgoročno breme obolevnosti in invalidnosti, ki je posledica kroničnih bolezni, kot so rak, bolezni dihalnih organov, bolezni srca in ožilja ter nevrovaskularne bolezni, sladkorna bolezen in duševne bolezni, kostno-mišična obolenja ter težave zaradi slušne prizadetosti in slabovidnosti prebivalstva,
- da lahko boljše upravljanje dolgoročnih zdravstvenih pogojev pomaga ljudem, da v starih letih dlje ostanejo dejavni in neodvisni,
- da ima javna uprava, po potrebi ob sodelovanju civilne družbe, ključno vlogo pri zagotavljanju boljših pogojev v zvezi z zdravim staranjem,
- da so gospodarski, socialni in okoljski pogoji ter načini življenja med dejavniki zdravja in da jih je zato treba obravnavati z medsektorskimi ukrepi, kar je še vedno eden od pomembnih izzivov pri zagotavljanju dejavnega in zdravega staranja za vse.

V EU je trenutno najaktualnejši dokument, ki se neposredno navezuje na področje starejših, Zelena knjiga o staranju⁵, ki jo je Evropska komisija predstavila 27. januarja 2021. Komisija v njej analizira vpliv tega izrazitega demografskega trenda na naše celotno gospodarstvo in družbo ter poziva k sodelovanju v javnem posvetovanju. Z njo se začne razprava o glavnih vprašanjih v zvezi s staranjem v Evropi, sledila pa ji bo dolgoročna vizija za podeželska območja, ki bo obravnavala tudi vprašanje depopulacije.

V Sloveniji se je s pripravo strateških dokumentov za starejše začelo v času preloma tisočletja. Leta 1997 je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve sprejelo Program razvoja varstva starejših oseb na področju socialnega varstva v Sloveniji do leta 2005⁶, leta 2006 pa je Vlada RS sprejela Strategijo varstva starejših do leta 2010⁷.

⁴ http://ec.europa.eu/health/ageing/docs/council_ccl_2012_c396-02_sl.pdf

⁵ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/com_2021_50_f1_green_paper_sl.pdf

⁶ Nacionalni program socialnega varstva do leta 2005 (Uradni list RS, št. 31/00)

⁷ Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2006–2010 (Uradni list RS, št. 39/06)

Poseben izziv ostaja vzpostavitev zakonodajnega okvira za sodoben sistem dolgotrajne oskrbe. V letih 2010 in 2017 je bil predlog tega zakona v javni razpravi, a noben od predlogov ni prispel do stopnje sprejemanja v parlamentu. Zadnji predlog je Ministrstvo za zdravje pripravilo v letu 2020, sledila je javna razprava, ki se je zaključila oktobra, a do obravnave zakona na vladi še ni prišlo.

Pomemben nacionalni strateški dokument s področja starejših pa je Strategija dolgožive družbe⁸, ki jo je leta 2017 izdal Urad RS za makroekonomske analize in razvoj, vlada pa jo je sprejela 17. julija 2017, omeniti pa je treba še nekatere novejši strateške dokumente za starejše, ki so jih že sprejele posamezne slovenske občine, kot so Strategija za starosti prijazne usmeritve in aktivnosti v Mestni občini Velenje do leta 2020 (2013), Strategija ohranjanja zdravja starejših na območju občin Zgornje Gorenjske 2017–2021 (2016), Strategija aktivnega staranja v Mestni občini Ptuj 2017–2021 (2017), Strategija starosti prijazne usmeritve in aktivnosti v občini Kočevje do leta 2024 (2019), Strategija varstva starejših v Mestni občini Kranj za obdobje 2020–2024 (2020).

Člani in članice delovne skupine za pripravo strateškega dokumenta za starejše v občini Tolmin smo pri pripravi dokumenta sledili smernicam, ki so zapisane v Strategiji dolgožive družbe, ob tem pa smo upoštevali tudi druge nacionalne resolucije in programe na področju socialnega varstva, zdravstvenega varstva, kulture, duševnega zdravja, varnosti v cestnem prometu itd. Številni nacionalni dokumenti kot tudi zakonski in podzakonski akti namreč posegajo na področje urejanja in uresničevanja pravic starejših in se neposredno nanašajo tudi na konkretne ukrepe za izboljšanje kakovosti življenja starejših ter aktivno in zdravo staranje.

Kljub temu, da se bodo temeljne usmeritve in cilji Strategije dolgožive družbe podrobneje konkretizirali šele v posameznih akcijskih načrtih za izvajanje strategije, ki so še v pripravi, smo se odločili, da pri snovanju strateškega dokumenta izhajamo iz neposredne izkušnje lokalnega okolja in zaznanih potreb občanov in občank občine Tolmin. Pri tem smo se oprli na že obstoječe storitve, programe in aktivnosti, pa tudi na raziskane potrebe na področju starejših v občini Tolmin. Različni deležniki smo, vsak v okviru svojega profesionalnega področja, predlagali strateške cilje in ukrepe za uresničitev zastavljenih ciljev skupaj z opredeljenimi nosilci ukrepov in kazalniki, ki bodo služili kot merilo za oceno uspešnosti izvedenih ukrepov.

⁸ https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Strategija_dolgozive_druzbe/Strategija_dolgozive_druzbe.pdf

Izhodišče za snovanje strateških ciljev in ukrepov za njihovo uresničitev so nam vsekakor predstavljali ukrepi za varno staranje, ki so zgoščeno izpostavljeni v Strategiji dolgožive družbe, pri čemer smo v strateški dokument vključili zgolj tiste, ki so v petletnem obdobju uresničljivi v našem lokalnem okolju. Pri tem pa smo izhajali iz nujnosti porazdelitve bremena kakovostnega staranja in potreb po oskrbi in oskrbovanju med družinska okolja, lokalno skupnost, državo in zasebni sektor. Ker se prebivalstvo v občini Tolmin hitro stara, smo prepričani, da je potreben celovit pristop k izpolnjevanju različnih potreb starejših, saj le povezanost storitev in informiranost o storitvah omogočata kakovostnejše vsakdanje življenje vseh generacij. Razvoj različnih storitev v skupnosti pa povečuje možnosti za kakovostno bivanje starejših v domačem okolju oziroma v okviru rodne lokalne skupnosti.

Pri sledenju razvojnemu izhodišču vključenosti starejših v družbo pa želimo posebno pozornost nameniti preventivnim dejavnostim različnih vladnih in nevladnih organizacij v lokalnem okolju ter povečati prizadevanja za odkrivanje socialno najranljivejših posameznikov in posameznic, tudi z namenom preprečevanja stopnje tveganja revščine starejših občank in občanov.

3. POSTOPEK PRIPRAVE STRATEŠKEGA DOKUMENTA ZA STAREJŠE V OBČINI TOLMIN

Potem ko je Občina Tolmin leta 2017 sprejela Lokalni program za mlade Mi smo – mi bomo 2017–2022 in prejela naziv Mladim prijazna občina, se je odločila, da podoben strateški dokument sprejme tudi za področje starejših. Župan Občine Tolmin Uroš Brežan je v ta namen v začetku leta 2019 imenoval delovno skupino za pripravo strateškega dokumenta za starejše v občini Tolmin. Vanjo so bili imenovani

- **mag. Matjaž Kos** kot predstavnik Občine Tolmin, ki ga je nato nasledil **Matej Kavčič** kot novo zaposleni višji svetovalec za področje družbenih dejavnosti na Občini Tolmin,
- **Majda Maglica** kot predstavnica Društva upokojencev Občine Tolmin,
- **Doroteja Dakskobler** kot predstavnica Tolminske območne Karitas,
- **Ines Krajnik** kot predstavnica Doma upokojencev Podbrdo,
- **Marko Simnjanovski** kot predstavnik Zdravstvenega doma Tolmin,
- **Marjanca Velišček** kot predstavnica Rdečega križa Slovenije - Območno združenje Tolmin,
- **Friderik Lapanja** kot predstavnik Zveze klubov zdravljenih alkoholikov Slovenije,
- **mag. Anka Čufer** kot predstavnica Spominčice Zgornjega Posočja, društva za pomoč pri demenci,
- **mag. Kristina Šturm Leban** kot predstavnica Centra za socialno delo Severna primorska, enota Tolmin, ter
- **Urša Čimžar** kot predstavnica Posoškega razvojnega centra.
- Za vodjo delovne skupine je bila določena **mag. Kristina Šturm Leban**.

Skupina se je srečevala na sestankih, praviloma enkrat mesečno. Vsak član je pripravil svoj prispevek, v katerem je predstavil odnos do obravnavane tematike s stališča interesne sredine, ki jo je zastopal, za potrebe izdelave dokumenta pa so bili pridobljeni tudi potrebni statistični podatki o demografskem stanju starejše populacije na območju občine Tolmin. Vsebina in redakcija besedila dokumenta sta bili nato usklajeni na sestankih delovne skupine. Delo skupine je v začetku leta 2020 otežila epidemija virusa SARS-CoV-2, saj se člani v času prepovedi zbiranja niso mogli sestajati, zaradi česar se je priprava dokumenta zavlekla v leto 2021.

Osnutek končnega besedila je bil oblikovan maja 2021, dokument pa je bil nato pregledan tudi s strani občinske uprave, v septembru 2021 pa je bil dan v javno obravnavo, v okviru katere je javnost lahko podala svoja mnenja in predloge.

Na podlagi podanih pripomb je bilo oblikovano končno besedilo strateškega dokumenta, ki ga je najprej obravnaval Odbor za družbene dejavnosti, nato pa še občinski svet Občine Tolmin. Strateški dokument za starejše v občini Tolmin je bil sprejet na _____. seji občinskega sveta Občine Tolmin.

4. POLOŽAJ STAREJŠIH V OBČINI TOLMIN

4.1. PRIKAZ DEMOGRAFSKIH TRENDOV V OBČINI TOLMIN

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije⁹ je 1. 1. 2020 na območju občine Tolmin skupno živelo **11.003** prebivalcev. Od tega jih je bilo **2.761** starih 65 let in več, kar znaša **25,09 %** glede na celotno populacijo. Med njimi je bilo **1.579 žensk (57,19 %)** in **1.182 moških (42,81 %)**.

Podatki kažejo, da se delež prebivalstva v starosti 65 let in več na območju občine Tolmin povečuje že od leta 2011, ko je znašal **19,70 %**. (Glej tabelo št. 1).

Na območju Slovenije je 1. 1. 2020 živelo **2.095.861** prebivalcev. Od tega jih je bilo **424.004** starih 65 let in več, kar znaša **20,23 %** glede na celotno populacijo. Med njimi je bilo **242.237 žensk (57,13 %)** in **181.767 moških (42,87 %)**. Delež starejše populacije v Sloveniji je blizu evropskemu povprečju¹⁰, ki je po podatkih iz leta 2019 znašal **20,3 %**.

Podatki kažejo, da se delež prebivalstva v starosti 65 let in več na območju Slovenije povečuje že od leta 2010, ko je znašal **16,5 %** (glej tabelo št. 3).

V občini Tolmin je delež prebivalstva v starosti 65 let in več v primerjavi s celotno državo višji za 4,86 %, njegova struktura glede na spol pa je skoraj enaka strukturi populacije na ravni celotne države.

Demografski podatki za posamezne predele občine Tolmin (glej tabelo št. 2) kažejo, da ima največji delež starejšega prebivalstva območje Baške grape. Za to območje sta značilna tudi najvišja povprečna starost in najvišji indeks staranja.

V primerjavi z bližnjimi občinami na območju Posočja in Severne Primorske (Bovec, Kobarid, Kanal ob Soči, Idrija) ima tolminska občina drugi najvišji delež starejšega prebivalstva. Najvišjega, **26,26 %**, ima občina Bovec (glej tabelo št. 5).

Iz podatkov je razvidno tudi, da je delež starejše populacije na območju vseh omenjenih občin višji od deležev, ki se nanašata na celotno državo in Evropsko unijo.

⁹ <https://www.stat.si/StatWeb>

¹⁰ <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained>

TABELA ŠT. 1

Število in delež prebivalcev, starih 65 let in več, v občini Tolmin od leta 2010 do leta 2020

Leto	2010	2011	2012	2013	2014
Število	2.330	2.292	2.343	2.366	2.431
Delež	19,88 %	19,70 %	20,14 %	20,43 %	21,21 %
2015	2016	2017	2018	2019	2020
2.462	2.520	2.588	2.652	2.713	2.761
21,62 %	22,33 %	23,08 %	23,12 %	24,50 %	25,09 %

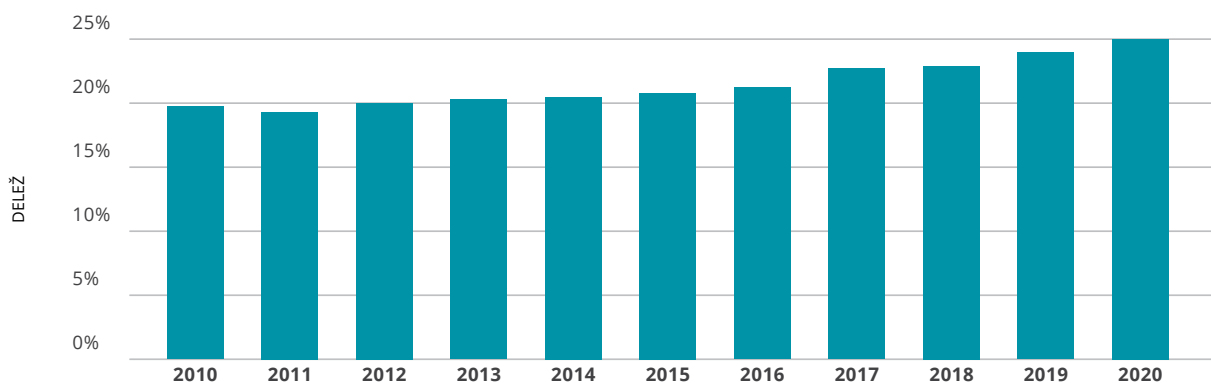

TABELA ŠT. 2

Demografske značilnosti posameznih predelov občine Tolmin

A) Baška Grapa

	Prebivalstvo 2020	Povprečna starost (leta)	Indeks staranja	Delež prebivalcev, starih 65 ali več (%)
Bača pri Podbrdu	19	/	/	/
Bukovski Vrh	21	/	/	/
Grahovo ob Bači	112	52,8	666,7	35,7
Grant	14	/	/	/
Hudajužna	80	47,5	222,2	25,0
Kal	4	/	/	/
Klavže	68	46,5	188,9	25,0
Kneške Ravne	5	/	/	/
Kneža	188	44,5	141,9	23,4
Koritnica	141	47,5	216,7	27,7
Kuk	23	/	/	/
Loje	10	/	/	/
Obloke	18	/	/	/
Petrovo Brdo	113	59,5	833,3	44,2
Podbrdo	578	57,8	702,9	42,6
Podmelec	86	43,5	123,5	24,4
Porezen	10	/	/	/
Rut	40	61,7	2.100,0	52,5
Sela nad Podmelcem	7	/	/	/
Stržišče	40	46,5	450,0	22,5
Temeljine	39	50,4	400,0	30,8
Trtnik	23	/	/	/
Znojile	9	/	/	/
Skupaj	1536	50,5	505,6	32,1

B) Šentviška planota

	Prebivalstvo 2020	Povprečna starost (leta)	Indeks staranja	Delež prebivalcev, starih 65 ali več
Daber	19	/	/	/
Gorski Vrh	14	/	/	/
Lisec	0	/	/	/
Logaršče	59	43,5	171,4	20,3
Pečine	147	49,3	204,8	29,3
Polje	40	42,0	112,5	22,5
Ponikve	166	47,6	214,3	27,1
Prapretno Brdo	120	41,0	76,9	16,7
Roče	58	39,6	76,9	17,2
Šentviška Gora	97	48,9	311,1	28,9
Zakraj	33	42,6	133,3	24,2
Skupaj	753	44,3	162,7	23,3

C) Tolmin z okolico

	Prebivalstvo 2020	Povprečna starost (leta)	Indeks staranja	Delež prebivalcev, starih 65 let ali več (%)
Čadrg	50	43,9	157,1	22,0
Čiginj	187	44,7	155,6	22,5
Dolje	141	42,0	108,3	18,4
Gabrje	102	46,6	164,3	22,5
Kamno	233	44,6	150,0	23,2
Kozaršče	93	44,2	138,5	19,4
Kozmerice	17	/	/	/
Ljubinj	129	45,2	158,8	20,9
Modrej	283	43,7	123,4	20,5
Modrejce	102	49,2	290,9	31,4
Poljubinj	436	42,8	103,7	19,5
Prapetno	114	41,9	100,0	15,8
Sela pri Volčah	75	47,7	250,0	20,0
Selce	9	/	/	/
Selišče	29	/	/	/
Tolmin	3336	48,1	214,1	26,8
Tolminske Ravne	6	/	/	/
Volarje	249	44,1	133,3	24,1
Volčanske Ruti	11	/	/	/
Volče	548	45,0	192,6	23,9
Zadlaz-Čadrg	22	/	/	/
Zadlaz-Žabče	38	41,2	77,8	18,4
Zatolmin	351	42,6	125,5	18,2
Žabče	146	46,7	172,7	26,0
Skupaj	6707	44,7	156,5	21,9

D) Dolina reke Idrijce

	Prebivalstvo 2020	Povprečna sta- rost (leta)	Indeks staranja	Delež prebivalcev, starih 65 let ali več (%)
Bača pri Modreju	118	45,0	145,0	24,6
Dolenja Trebuša	274	43,5	113,6	18,2
Dolgi Laz	18	/	/	/
Drobočnik	29	/	/	/
Gorenja Trebuša	107	44,7	127,8	21,5
Gorenji Log	49	48,6	300,0	18,4
Grudnica	7	/	/	/
Idrija pri Bači	290	42,8	92,6	17,2
Kanalski Lom	87	43,9	126,7	21,8
Most na Soči	416	42,1	101,3	18,8
Postaja	99	47,5	222,2	20,2
Slap ob Idrijci	229	44,5	139,5	23,1
Stopnik	89	38,9	63,2	13,5
Tolminski Lom	83	42,1	107,1	18,1
Skupaj	1895	44,0	139,9	19,6

E) Zbirna tabela

	Prebivalstvo 2020	Povprečna starost v letih	Indeks staranja ¹¹	Delež prebival- cev, starih 65 let in več, v odstotkih
Baška grapa	1.536	50,5	505,6	31,2
Šentviška planota	753	44,3	162,7	23,3
Tolmin z okolico	6.707	44,7	156,5	21,9
Dolina Idrijce	1.895	44,0	139,9	19,6

Zbrani podatki v primerjavi z državnim povprečjem in povprečji za bližnje občine kažejo, da je tolminska občina izrazito hitro starajoče se območje, predvsem v Baški grapi. Njeni prebivalci so v povprečju šest do sedem let starejši od prebivalcev drugih območij tolminske občine, delež prebivalcev nad 65 let pa je višji za okoli 10 %. Precej zgovoren je tudi podatek o indeksu staranja za to območje, ki znaša kar 505,6 in je kar tri- do štirikrat višji od indeksov drugih območij tolminske občine. Ti predeli so najbolj izpostavljeni negativnim demografskim trendom.

Objektivne razloge za to lahko iščemo predvsem v zmanjšanju števila mlajšega prebivalstva zaradi neugodnih pogojev za zaposlovanje, ki so se poslabšali po letu 2002, po stečaju tovarne Bača Podbrdo, ki je bila vse od ustanovitve leta 1955 najpomembnejši zaposlovalec prebivalcev teh krajev. Prenehanje delovanja tovarne je nedvomno botrovalo večjemu odlivu mlajših prebivalcev, ki so si priložnosti za zaslužek poiskali v bližini večjih mest, kamor so se posledično tudi preselili, medtem ko so na svojih domovih ostajali predvsem starejši.

¹¹ Indeks staranja predstavlja razmerje med številom oseb, starih 65 let ali več, in številom oseb, mlajših od 15 let (torej izraža, koliko oseb, starih 65 let ali več, prebiva na 100 oseb, mlajših od 15 let).

TABELA ŠT. 3

Število in delež vseh prebivalcev Slovenije nad 65. letom starosti od leta 2010 do leta 2020

Leto	Število	Delež
2010	338.265	16,5 %
2011	338.944	16,5 %
2012	345.000	16,8 %
2013	352.145	17,1 %
2014	360.106	17,5 %
2015	369.386	17,9 %
2016	380.102	18,4 %
2017	390.426	18,9 %
2018	401.262	19,4 %
2019	413.054	19,8 %
2020	424.004	20,2 %

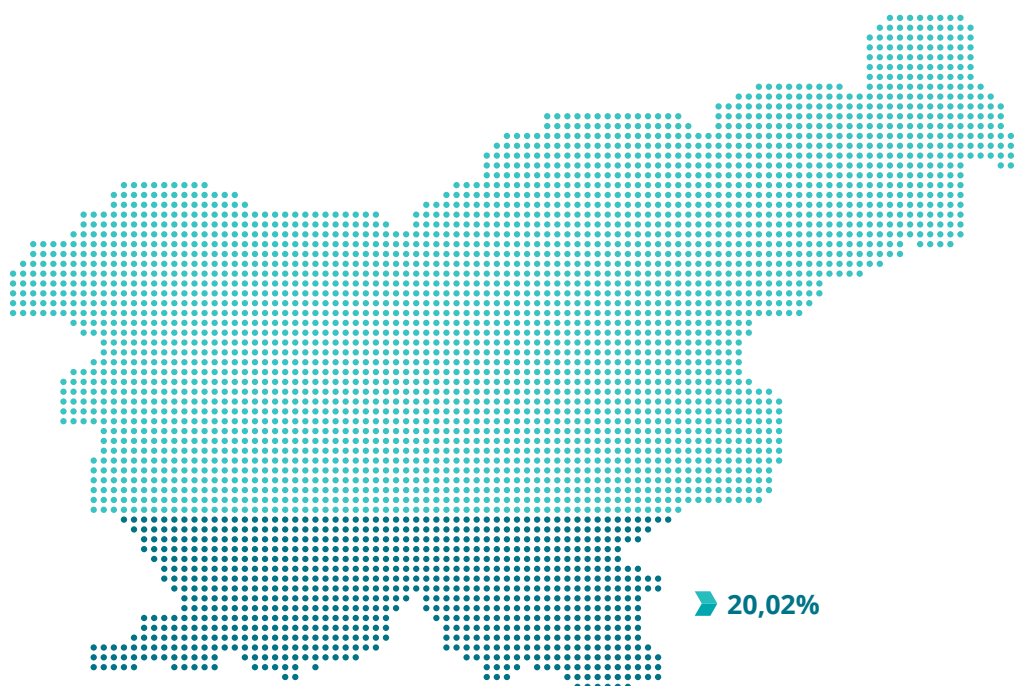

TABELA ŠT. 4

Število prebivalcev starih 65 let in več v bližnjih občinah od leta 2010 do 2020

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Idrija	2.203	2.162	2.209	2.245	2.309	2.398	2.472	2.536	2.617	2.687	2.713
Bovec	672	666	666	685	709	731	754	757	775	792	807
Kobarid	877	862	857	861	875	876	889	911	927	940	957
Kanal ob Soči	1.142	1.119	1.108	1.112	1.130	1.156	1.167	1.171	1.183	1.226	1.257

TABELA ŠT. 5

Delež prebivalcev, starih 65 let in več, v bližnjih občinah od leta 2010 do leta 2020

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Idrija	18,52 %	18,21 %	18,47 %	18,80 %	19,33 %	20,10 %	20,72 %	21,49 %	22,25 %	22,87 %	22,97 %
Bovec	21,09 %	20,45 %	20,90 %	21,43 %	22,52 %	23,32 %	24,13 %	24,56 %	24,41 %	25,98 %	26,26 %
Kobarid	20,89 %	20,53 %	20,50 %	20,55 %	21,02 %	21,18 %	21,57 %	22,19 %	22,58 %	23,04 %	23,62 %
Kanal ob Soči	19,78 %	19,46 %	19,49 %	19,70 %	20,33 %	21,01 %	21,48 %	21,92 %	22,27 %	21,24 %	23,76 %

4.2. TRENUTNO STANJE STAREJŠIH V OBČINI TOLMIN

Podobno kot v drugih slovenskih občinah se s starejšo populacijo v občini Tolmin ukvarjajo različne institucije, zavodi, nevladne organizacije in društva.

Za ustrezno zdravstveno oskrbo starejših na primarnem nivoju skrbi Zdravstveni dom Tolmin, in sicer v centralni stavbi v Tolminu ter zdravstvenih postajah na Mostu na Soči in v Podbrdu, v sodelovanju s patronažno službo. Zdravstveno-vzgojni center pa opravlja pomembno vlogo na področju ozaveščanja in preventive, ki je pomembna tudi za starejše.

Zavodsko varstvo oseb, starejših od 65 let, izvaja Dom upokojencev Podbrdo z enotami Tolmin, Podbrdo in Petrovo Brdo, ki je posebna enota in skrbi za starejše osebe s posebnimi potrebami. V vseh treh enotah je bilo dne 31. decembra 2020 nastanjenih skupno **322** uporabnikov, od tega **132** v enoti v Tolminu, **104** v enoti v Podbrdu in **86** v enoti na Petrovem Brdu. Dom od leta 2019 ponuja tudi storitev dnevnega varstva starejših, in sicer za največ pet uporabnikov. V letih 2019 in 2020 so storitev v povprečju redno koristili trije uporabniki.

Za varstvo starejših s posebnimi potrebami skrbi Varstveno-delovni center Tolmin, znotraj katerega deluje tudi centralna bivalna enota, v kateri je dne 31. decembra 2020 bivalo **11** uporabnikov. V sklop Varstveno-delovnega centra spada tudi posebna samostojna bivalna enota, kjer je v letu 2020 bivalo **5** uporabnikov. Od skupno **16** uporabnikov so trije starejši od 65 let.

Ustrezno socialno oskrbo starejših na institucionalni ravni prek svojih programov ponuja Center za socialno delo Severna Primorska, enota Tolmin. Izvaja se program Pomoč družini na domu. Leta 2020 je osem oskrbovalk skupno obiskalo **74** starejših občanov, v povprečju **52** uporabnikov na mesec. Tolminska enota Centra za socialno delo Severna Primorska izvaja tudi program Aktivna starost – sožitje generacij, ki od leta 2013 poteka v Dolenji Trebuši, na Volarjih, Prapetnem Brdu, v Volčah in Tolminu. Program je najbolj obiskan v Tolminu in na Prapetnem Brdu, kjer ga je v posameznih mesecih obiskovalo tudi okoli **20** uporabnikov, po drugih krajih pa se povprečno število mesečnih obiskovalcev programa giblje med **5** in **10**.

Posoški razvojni center od leta 2017 izvaja projekt Večgeneracijski center, katerega glavni namen je druženje, ohranjanje oziroma širjenje socialne mreže in zadovoljevanje potreb različnih oblik družin, posameznih družinskih članov v vseh življenjskih obdobjih, starejših in drugih ranljivih skupin. Dejavnosti Večgeneracijskega centra so preventivne narave in so namenjene socialnemu vključevanju ranljivih družbenih skupin oziroma preprečevanju zdrsah teh skupin v socialno izključenost. Vključitev uporabnikov je prostovoljna in brezplačna.

Specifični cilji projekta so poskrbeti za vključevanje in opolnomočenje ranljivih ciljnih skupin in preprečiti njihovo socialno izključenost, ciljnim skupinam ponuditi dostopne, raznolike in kakovostne programe (vsebine, aktivnosti), ki bodo preventivno zastavljeni in bodo preprečevali zdrs v socialno izključenost, vzpostaviti informacijski center, namenjen obveščanju o lokalnih dejavnostih in ponudbi, pomembni za posamezne ciljne skupine, ter okrepiti povezovanje javnih institucij, nevladnih organizacij in socialnih podjetij v posamezni geografski enoti.

V letu 2017 je bilo v programe Večgeneracijskega centra vključenih skupno **791** uporabnikov, v letu 2018 se je njihovo število povzpelo na **1.170**, leta 2019 jih je bilo **1.029**, v letu 2020 pa se je programov udeležilo **674** uporabnikov (upad števila vključenih v letu 2020 je povezan z zaprtjem centra za obiskovalce in omejitvami v času epidemije koronavirusa).

Za starejše je izjemnega pomena tudi dejavnost humanitarnih organizacij in društev. Na Tolminskem sta prisotni obe osrednji slovenski humanitarni organizaciji, Rdeči križ in Karitas, ki pomagata pri lajšanju stisk socialno ogroženih občanov, med katerimi so tudi starejši. RKS - OZ Tolmin od konca leta 2018 starejšim ponuja tudi storitev prevoza do zdravstvenih ustanov. Podatki za leto 2019 kažejo, da je bilo v okviru skupno **241** prevozov prepeljanih **270** oseb. V letu 2020 je bilo izvedenih **243** prevozov, ki jih je koristilo **250** občanov. Številka bi bila zagotovo še višja, če ne bi prišlo do epidemije virusa SARS-CoV-2 in posledične uvedbe ukrepov za zajezitev virusa, zaradi katerih je na področju prevozov prišlo do zmanjšanja števila potnikov na posamezen prevoz, in sicer na enega samega potnika.

Iz evidence prevozov izhaja, da so bili na začetku izvajanja programa najpogostejši prevozi iz okoliških krajev do Zdravstvenega doma v Tolminu, kasneje pa se je znatno povečalo število prevozov v bolj oddaljene zdravstvene ustanove in rehabilitacijske centre. Uporabniki so storitve prevozov koristili predvsem do Splošne bolnišnice v Šempetru, Diagnostičnega centra Vid v Kromberku, Kliničnega centra v Ljubljani, Ortopedske bolnišnice Valdoltra, Bolnišnice Izola in Klinike Golnik ter različnih toplic.

Na društvenem področju igra nosilno vlogo Društvo upokojencev Tolmin, ki je leta 2020 v svojih vrstah združevalo **1.137** članov. Ob zelo razvejani dejavnosti, ki je namenjena predvsem mlajšim, še aktivnim upokojencem, pa posebno pozornost posvečajo tudi najstarejšim, pogosto osamljenim občanom, ki jih obiskujejo v okviru projekta Starejši za starejše.

Tematiko starejših obravnavajo tudi številna invalidska društva in organizacije za samopomoč. Izpostaviti velja Društvo Spominčica, ki združuje svojce obolelih z demenco, tegobe, ki jih prinaša starost, pa vsako s svojega zornega kota obravnavajo tudi druga društva, v okviru katerih se povezujejo različni bolniki in ki poleg številnih dragocenih napotkov in izkušenj v zvezi z boleznijo ponujajo tudi razne preventivne aktivnosti, ki prispevajo h kakovostnejši starosti.

Pomena populacije v tretjem življenjskem obdobju se zaveda tudi Občina Tolmin, ki je že v času pred sprejetjem strateškega dokumenta za starejše tej skupini namenjala posebno pozornost, kar se kaže predvsem v zagotavljanju ustreznih finančnih sredstev za različne aktivnosti in storitve, namenjene starejšim. Občina Tolmin tako iz občinskega proračuna namenja sredstva za naslednje aktivnosti:

- plačila in doplačila stroškov zavodskega varstva občanom, ki so do takega varstva upravičeni skladno s predpisi. Leta 2020 je bilo teh občanov v povprečju 45. Velika večina (več kot 90 %) je nastanjenih v Domu upokoencev Podbrdo. Leta 2020 je bilo za to namenjenih **310.739,17 evra**;
- sofinanciranje humanitarnih organizacij in organizacij za samopomoč. S temi sredstvi se sofinancira od 10 do 25 invalidskih organizacij in Društvo upokoencev Tolmin. Od leta 2012 Občina Tolmin sofinancira tudi stroške dela profesionalnega sekretarja Območnega združenja Rdečega križa. Iz tega naslova se zagotavljajo tudi sredstva za podporo vseslovenskemu projektu Starejši za starejše, ki ga izvaja Društvo upokoencev Tolmin, ter preventivnim programom na področju humanitarnih dejavnosti, ki za uspešno kandidaturo na javnih razpisih za evropska in nacionalna sredstva potrebujejo tudi finančno podporo lokalnih skupnosti. Leta 2020 je bil na tej postavki kumulativno realiziran znesek v višini **43.184,35 evra**;
- sofinanciranje programa pomoči družini na domu. Leta 2020 je Občina Tolmin za to namenila **162.656,04 evra**;
- podpora preventivnim programom Centra za socialno delo Severna Primorska, enota Tolmin. V letu 2020 se je v ta namen zagotovilo **13.572,31 evra**.
- Na podlagi navedenih dejstev ocenjujemo, da je bil že v času pred sprejetjem tega strateškega dokumenta položaj starejših v občini Tolminu na visoki ravni, saj je bilo na vseh osnovnih nivojih poskrbljeno za dobro kakovost bivanja starejših oseb, ter da predlagani cilji in ukrepi, navedeni v nadaljevanju, pomenijo priložnost za nadaljnjo optimizacijo tega stanja.

5. STRATEGIJA UKREPOV IN CILJI POSAMEZNIH PODROČIJ

Z naslednjimi ukrepi in cilji, zapisanimi v lokalnem programu za starejše, želimo vzpostaviti pogoje za zdravo, varno, samostojno in čim bolj izpolnjujoče življenje starejših, obenem pa zagotoviti ustrezne oblike pomoči in nabor storitev, ki bodo omogočale dostojno življenje posameznikov, ki pri vsakodnevnih opravilih potrebujejo pomoč drugih oseb ali so kakorkoli drugače ogroženi. Pri tem so pomembni vzpostavitve zdravega in starejšim prilagojenega okolja, vključevanje starejših v družbo, ekonomska varnost starejših, ustrezen sistem socialne zaščite ter dostopnost zdravstvenih storitev in drugih oblik pomoči, poseben poudarek pa se daje tudi krepitvi družinskih okolij in medgeneracijskega sodelovanja. V ta namen so bila izbrana prednostna področja, ki so smiselno povzeta po Strategiji dolgožive družbe, in sicer:

- izboljšanje zdravja in zmanjševanje neenakosti na področju zdravja starejših,
- oblikovanje okolja za aktivno staranje,
- vključenost starejših v družbo,
- zmanjševanja tveganja revščine in sistem socialne zaščite starejših,
- kakovostno življenje vseh generacij.

5.1. Izboljšanje zdravja in zmanjševanje neenakosti na področju zdravja starejših

Zdravje je v večini sodobnih družb največja vrednota, saj je predpogoj za povečanje blaginje. Na zdravje posameznika in skupnosti vplivajo številni med seboj prepleteni dejavniki: socialno in ekonomsko okolje, zunanje okolje ter osebne značilnosti in življenjski slog. Življenjski slog predstavlja eno ključnih determinant zdravja, saj lahko v primerjavi z drugimi dejavniki nanj bistveno vplivamo. Zvestne odločitve (npr. kaj in koliko jemo, koliko se gibljemo, in razvade, ki jih imamo – kajenje, pitje alkohola idr.) lahko privedejo do razvoja bolezni ali izboljšanja zdravja. Ob skrbi za telesno zdravje sta pomembna tudi naš način razmišljanja in delovanja ter način spopadanja s stresom. Na življenjski slog vpliva tudi naša izobrazba, možnost zaposlitve in finančno-premoženjsko stanje.

Neenakosti v zdravju so v največji meri posledica socialno-ekonomskih razlik; prisotne so že v zgodnjem otroštvu in se postopoma krepijo ter vplivajo na celotno življenje posameznika. Revnejši in manj izobraženi so praviloma slabšega zdravja kot bogatejši in bolj izobraženi. Značilno je, da nižji socialno-ekonomski standard pomeni slabše zdravje in obratno.

Zdravje v občini Tolmin lahko objektivno opredelimo s kazalniki, ki jih primerjalno analiziramo v odnosu do slovenskega povprečja. Tovrstno razpredelnico kazalnikov zdravja v občini najdemo na spletni strani NIJZ¹². Med kazalniki, v zvezi s katerimi je občina Tolmin boljša od slovenskega povprečja, sta telesni fitnes otrok in prekomerna prehranjenost otrok. Visoka je odzivnost na preventivne programe, pozitiven je kazalnik prejemnikov zdravil (sladkorna bolezen, povišan krvni tlak), zmanjšujeta se število novih primerov raka in umrljivost zaradi vseh vrst raka, izboljšujeta se kazalnik poškodovanosti v transportnih nezgodah in kazalnik prometnih nezgod z alkoholiziranimi povzročitelji, znan je tudi trend upadanja števila zlomov kolkov pri starejših prebivalcih in umrljivosti zaradi bolezni srca in ožilja, v primerjavi s slovenskim povprečjem je nižja tudi bolniška odsotnost.

Nekoliko manj so v občini Tolmin zastopane aktivnosti s področja duševnega zdravja. Na področju osnovnega zdravstvenega varstva na primarni ravni ostaja eden od izzivov krepitev področja duševnega zdravja odraslih. Za to bi bila potrebna zaposlitev ustreznega kadra s področja psihiatrije in psihologije ter ustanovitev regijskega centra za duševno zdravje odraslih.

¹² <http://obcine.nijz.si/Vsebina.aspx?leto=2020&id=183>

STRATEŠKI CILJ 1: ohranjanje in krepitev telesnega in duševnega zdravja starejših občanov

Ta strateški cilj prinaša ukrepe za spodbujanje zdravega načina življenja starejših. Nanaša se na spodbujanje konkretnih praks zdravega življenjskega sloga (zdravo prehranjevanje ter redna telesna in umska aktivnost) ter učinkovitih preventivnih aktivnosti. Pri uresničevanju tega cilja bo ključno uspešno delo institucij, ki so del osnovnega zdravstva na primarni ravni (Zdravstveno-vzgojni center ZD Tolmin), in nevladnih organizacij, ki v okviru svojih programov izvajajo tudi telesno in umsko vadbo oziroma se posvečajo področju preventive. Kot možnost za nadgradnjo že obstoječih programov pa je predvideno tudi povezovanje vseh deležnikov s tega področja, kot se je to že uresničilo leta 2019, ko je v Tolminu potekal festival zdravja, ki ga je Zdravstveni dom Tolmin organiziral v sodelovanju z NIJZ-OE Nova Gorica in Občino Tolmin. V okviru odmevne prireditve je bil predstavljen celoten spekter aktivnosti s področja krepitev zdravega življenjskega sloga in preventive, ki potekajo na tem območju. O tem, da so prav zaradi dosedanjega zavzetega in uspešnega dela vseh deležnikov na področju zdravja v občini Tolmin postavljeni dobri temelji, pa priča tudi dejstvo, da je Občina Tolmin prejela naziv Občina zdravja 2020.

a. Ukrep za uresničitev 1: spodbujanje zdravega prehranjevanja, redne telesne in umske dejavnosti starejših občanov ter aktivnosti za krepitev duševnega zdravja

Spodbujanje redne telesne in umske dejavnosti starejših občanov v občini Tolmin poteka v okviru programov raznih nevladnih organizacij. Izjemno bogata in pestra je ponudba Društva upokojencev Tolmin, ki obsega razne športne dejavnosti (balinanje, pikado, šah in rekreacijo) in pohodništvo.

Zadnja leta redno telesno vadbo zelo aktivno spodbuja tudi Društvo za zdrave dojke, ki v sklopu dejavnosti za promocijo zdravega življenjskega sloga kot učinkovitega načina za zmanjšanje možnosti za nastanek bolezni ponuja organizirano vadbo Napolnimo življenje po raznih krajih Posočja, ki se je lahko udeležijo tudi starejši. Najodmevnejša prireditelja za spodbujanje gibanja v občini Tolmin v zadnjih letih pa je Miganje za zdrave dojke (MIDO), ki prav tako poteka v organizaciji Društva za zdrave dojke. Namen dogodka, ki poteka prvo novembrsko soboto, je v okviru popoldanskega športno-zabavnega programa na enem mestu predstaviti vse akterje, ki v Posočju ponujajo razne vadbe (aerobiko, pilates, ples, jogo), sprostitvene tehnike, masaže in prehranske nasvete. Dosedanje izvedbe kažejo na veliko priljubljenost redne telesne vadbe v Posočju, saj se dogodka udeležuje okoli 300 udeleženk, med katerimi so tudi starejše občanke.

Za vsakodnevno telesno vadbo starejših v občini Tolmin zadnja leta skrbi tudi Društvo Šola zdravja, ki združuje ljudi z namenom izvajanja jutranje vadbe na prostem v vseh letnih časih. Trenutno sta v občini Tolmin aktivni skupini na Mostu na Soči in v Tolminu, zaradi termina vsakodnevne jutranje vadbe, ki poteka med 7.30 in 8.00, pa skupini sestavljajo predvsem upokojenci.

Redno ponudbo vodene telesne vadbe ponuja tudi Večgeneracijski center, in sicer v okviru vodene vadbe za ohranjanje dobrega psihofizičnega počutja starejših.

Na področju umske dejavnosti je aktivno Društvo upokojencev Tolmin, ki članom ponuja dejavnost reševanja križank, društvo Spominčica Zgornjega Posočja pa spodbuja t.i. umovadbo, ki s pomočjo raznih vaj ohranja možgansko aktivnost starejših in s tem učinkovito preprečuje nastanek demence.

O pomenu zdrave prehrane lahko starejši izvedo na delavnici Zdrava prehrana – zdravo jem, ki jo izvaja Zdravstveno-vzgojni center ZD Tolmin, nasveti profesionalnega dietetika pa so dostopni tudi na trgu.

- a. Za uspešno realizacijo tega ukrepa bo potrebno nadaljnje usklajeno izvajanje opisanih aktivnosti in smiselno vključevanje morebitnih novih dejavnosti, ki bodo pestro ponudbo s tega področja še bolj obogatile.

Nosilci ukrepa: Zdravstveno-vzgojni center ZD Tolmin, nevladne organizacije, ponudniki športnih vadb in strokovnjaki s področja dietetike.

Kazalniki: število društev s ponudbo telesne in umske dejavnosti ter delavnic o zdravi prehrani, število organiziranih dejavnosti telesne in umske vadbe ter delavnic o zdravi prehrani, število vključenih.

b. Ukrep za uresničitev 2: krepitev programov preprečevanja bolezní z zgodnjim odkrivanjem dejavnikov tveganega vedenja, raka in demence

V okviru ukrepa se bodo izvajale aktivnosti za krepitev programov, ki so posvečeni preprečevanju bolezní z zgodnjim odkrivanjem dejavnikov tveganega vedenja, posredovanju znanj in osvajanju veščin za samoopazovanje in prepoznavanje bolezenskih sprememb v zgodnji fazi pojavljanja znakov bolezní in promociji nacionalnih presejalnih programov za zgodnje odkrivanje različnih vrst raka.

Za uspešnost programov zgodnjega odkrivanja dejavnikov tveganja je pomembna izvedba programov, ki so del institucionalnega zdravstva (NIJZ, Zdravstveno-vzgojni center ZD Tolmin), pa tudi programov, ki jih izvajajo nevladne organizacije, še posebej tiste, ki se posvečajo dejavnikom tveganja, ki vodijo do raznih oblik zasvojenosti (npr. Klub zdravljenih alkoholikov Tolmin). V času priprave strateškega dokumenta omenjene aktivnosti že potekajo.

Rak je v Sloveniji velik zdravstveni, socialni in ekonomski problem. Letno na novo za rakom zbolí okoli 15.000, zaradi raka pa umre okoli 6.000 Slovencev. Rak je med vzroki smrti na prvem mestu pri moških in na drugem mestu pri ženskah. Vendar pa nekatere vrste raka znamo in zmoremo uspešno preprečiti ali odkriti zgodaj. K doseganju tega cilja lahko bistveno pripomore udeležba v okviru presejalnih programov Zora, Dora in Svit.

Po podatkih NIJZ¹³ je v občini Tolmin odzivnost v okviru presejalnih programov nad slovenskim povprečjem, pri čemer je najvišji odstotek oseb presejanih v okviru programa Dora (79,3 %). Podatki kažejo na to, da so informacije o pomembnosti vključevanja v tovrstne programe že do sedaj uspešno prihajale do občanov in jih tudi spodbudile k odločitvi za

¹² <http://obcine.nijz.si/Vsebina.aspx?leto=2020&id=183>

- b. pregled, kar je nedvomno rezultat dobrega dela pristojnih institucij s področja zdravstva (NIJZ, Zdravstveno-vzgojni center ZD Tolmin) in nevladnih organizacij, ki v svoj program vključujejo tudi promocijo presejalnih programov (npr. Društvo za zdrave dojke).

Kazalnik	Občina Tolmin	Slovenija
Odzivnost v okviru programa Svit – presejalnega programa za odkrivanje raka debelega črevesa in danke (v odstotkih)	70,5	64,6
Delež presejanih oseb v okviru programa Zora – presejalnega programa za odkrivanje raka materničnega vratu (v odstotkih)	78,5	71,7
Delež presejanih oseb v okviru Programa Dora – presejalnega programa za odkrivanje raka dojk (v odstotkih)	79,3	76,2

Dobro prakso omenjenih presejalnih programov se želi v zadnjih letih uveljaviti tudi na področju zgodnjega odkrivanja demence. Primer pilotne izvedbe na tem področju je projekt Adam, katerega glavni cilj je bil s presejalnimi testi spominskih in miselnih sposobnosti ter s pomočjo sodobnih tehnologij EEG odkriti začetne faze demence. Ker pa se projekt doslej še ni izvajal na območju občine Tolmin, ni mogoče trditi, da je bil ta ukrep uresničen, zato ostaja glavna teža za njegovo izvedbo na institucijah osnovnega zdravstvenega varstva. Ustrezen odgovor na to je krepitev služb na področju duševnega zdravja in umeščanje testa za zgodnje odkrivanje demence med vsebine referenčnih pregledov starejših, kar bi se lahko doseglo z ustanovitvijo regijskega centra za duševno zdravje odraslih, ki bi pomenila pomemben korak naprej tudi na področju lajšanja duševnih stisk občanov, vključno s starejšimi.

Nosilci ukrepa: programi Svit, Dora in Zora, Zdravstveni dom Tolmin, Zdravstveno-vzgojni center ZD Tolmin, nevladne organizacije.

Kazalniki: odstotek odzivnosti na preventivne presejalne programe, ustanovitev regijskega centra za duševno zdravje odraslih.

STRATEŠKI CILJ 2: informiranje in ozaveščanje občanov o pomenu telesnega in duševnega zdravja

Ta strateški cilj predvideva izvedbo ukrepov, ki bodo omogočili informiranost in ozaveščenost starejših občanov o pomenu telesnega in duševnega zdravja. Na tem področju ima v sklopu osnovne zdravstvene oskrbe izjemno pomembno vlogo Zdravstveno-vzgojni center ZD Tolmin.

Aktivnosti potekajo v okviru programa svetovanja za zdravje, ki je strukturiran in standardiziran program zdravstvene vzgoje za odrasle s točno določeno vsebino, kadrom, obsegom, časom trajanja in pristopom. Namenjen je ohranjanju in krepitvi zdravja ter preprečevanju kroničnih nenalezljivih bolezni. Aktivnosti so usmerjene predvsem v izobraževanje, ozaveščanje in svetovanje v zvezi z zdravim načinom življenja ter v aktivno zagotavljanje pomoči posameznikom pri ohranjanju zdravega načina življenja ali pri spremembi tveganih življenjskih navad.

a. Ukrep za uresničitev 1: informiranje o pomenu telesnega in duševnega zdravja

Ukrep se trenutno že izvaja z delavnicami Zdravstveno-vzgojnega centra ZD Tolmin, in sicer:

- Zdrav življenjski slog,
- Test hoje – ocena telesne zmogljivosti,
- Dejavniki tveganja,
- Tehnike sproščanja.

Daljših delavnic, ki pa so obsežnejše, se lahko udeležijo vse osebe, pri katerih je bilo ugotovljeno tveganje za srčno-žilna obolenja in ki so bile napotene s strani osebnega zdravnika ali diplomirane medicinske sestre v referenčni ambulanti. Te delavnice so:

- Zdrava prehrana – zdravo jem,
- Zdravo hujšanje,
- Telesna dejavnost – gibam se, nordijska hoja,
- Podpora pri spoprijemanju z depresijo,
- Podpora pri spoprijemanjem s stresom,
- Podpora pri spoprijemanju s tesnobo,
- Da, opuščam kajenje.

- a. V Sloveniji približno 1.600 ljudi letno doživi nenaden srčni zastoj, na stotine ljudi pa umre, ker jim očividci ne znajo pomagati, čeprav bi jih z zelo preprostimi, a pravočasno izvedenimi postopki oživljanja lahko rešili. V primeru takojšnjega začetka oživljanja je namreč število preživelih po srčnem zastoju celo do štirikrat večje. Ozaveščanje, da lahko s preprostimi postopki sočloveku rešijo življenje tudi laiki, opravlja RKS - OZ Tolmin z obiski po krajevnih skupnostih, društvih ipd. ter z izvajanjem krajših tečajev s področja temeljnih postopkov oživljanja.

Trenutna ponudba delavnic, ki pripomorejo k informiranju o pomenu telesnega in duševnega zdravja ter jih izvajajo institucije s področja zdravstva, je široka in pestra.

Še večjo popularizacijo teh vsebin ter posledično večjo obveščenost in osveščenost občanov pa bi nedvomno prinesla vsakoletna izvedba Festivala zdravja.

Izziv na tem področju nedvomno predstavlja zagotavljanje tovrstnih vsebin zunaj Tolmina, še posebej v bolj oddaljenih krajih. To vrzel lahko uspešno zapolni vključevanje teh vsebin v programe Aktivna starost – sožitje generacij, ki se izvajajo po raznih krajih občine, in morebitno povezovanje s krajevnimi skupnostmi.

Nosilci ukrepa: Zdravstveno-vzgojni center ZD Tolmin, Center za socialno delo Severna Primorska, enota Tolmin, nevladne organizacije, krajevne skupnosti.

Kazalnika: število izvedenih delavnic in promocijskih dogodkov o pomenu telesnega in duševnega zdravja, število vključenih.

STRATEŠKI CILJ 3: zmanjševanje neenakosti na področju zdravja starejših

V Sloveniji so neenakosti na področju zdravja glede na izobrazbo večje od povprečja držav OECD. Močno odstopamo zlasti po zelo veliki razliki med nizko- in visokoizobraženimi moškimi. Te neenakosti v zdravju povzročajo tudi neenakosti v oviranosti pri dnevnih aktivnostih in so glavni razlog za manj zdravih let življenja. Slabše zdravje vpliva tudi na materialno blaginjo, kar povečuje neenakosti v družbi, še posebej med starejšimi. Usmeritve iz Strategije dolgožive družbe se na tem področju nanašajo predvsem na oblikovanje ukrepov za krepitev zdravja skozi celotno življenjsko obdobje in ozaveščanje vseh državljanov o skrbi za lastno zdravje, s posebnim poudarkom na ranljivih skupinah, s čimer lahko pripomoremo k zmanjševanju neenakosti na področju zdravja starejših.

a. **Ukrep za uresničitev 1: vključenost socialno in ekonomsko ranljivejših občanov v programe za ohranjanje in krepitev telesnega ter duševnega zdravja**

Pri uresničevanju tega ukrepa sta ključnega pomena destigmatizacija socialno in ekonomsko ranljivejših občanov ter skrb za njihovo vključenost v obstoječe programe. Težko gmotno stanje pri starejših pogosto povzroča občutek odrinjenosti na socialni rob, kar je treba preseči z učinkovitim nagovarjanjem teh oseb ter jih na ustrezen način motivirati za vključitev v programe za ohranjanje in krepitev telesnega in duševnega zdravja, kar je lahko prvi korak k njihovem bolj zdravemu življenjskemu slogu in večji socialni vključenosti. Pri tem je ključnega pomena aktivnost zdravstvenih in nevladnih organizacij, ki izvajajo programe obiskov na domu, kjer lahko neposredno nagovarjajo starejše in jih spodbujajo k vključitvi v omenjene programe. Pri tem pa je treba omeniti tudi dejavnosti v okviru t. i. postaj Rdečega križa (RK), ki predstavljajo metodo dela krajevnih organizacij RK (KORK) in območnih združenj RK (OZRK), ki je namenjena predvsem starejšim. Postaje delujejo kot informacijske pisarne, kjer lahko (pretežno) starejši ljudje pridobijo informacije o uveljavljanju socialno varstvenih pravic in različne oblike materialne pomoči, hkrati pa delujejo kot mesto, kjer se omenjena populacija srečuje z namenom vključevanja v različne programe RK. Organizirajo se lahko tudi merjenja krvnega tlaka, sladkorja in holesterola ter strokovno svetovanje s področja varovanja in krepitev zdravja.

- a. Namen programa je skrb za boljšo kakovost življenja starejših. Cilji so zmanjševanje izključenosti starejših ljudi in socialno ogroženih družin in posameznikov, boljša informiranost krajanov, zdravstvena vzgoja in promocija zdravja, promocija prostovoljstva, povezovanje različnih društev in krajevnih skupnosti z RK ter medgeneracijsko povezovanje, obveščanje in svetovanje. Kot take postaje RK s svojo dejavnostjo dopolnjujejo javno socialno mrežo za starejše in socialno ogrožene.

Nosilci ukrepa: Zdravstveni dom Tolmin, Center za socialno delo Severna Primorska, enota Tolmin, nevladne organizacije (Ozara, Šent, RKS - OZ Tolmin, Karitas).

Kazalnika: število vključenih socialno in ekonomsko ranljivejših občanov in uporabnikov.

5.2. OBLIKOVANJE OKOLJA ZA AKTIVNO STARANJE

Glede na spremenjeno starostno strukturo je treba oblikovati okolje, ki bo dolgoročno zadovoljevalo potrebe vseh generacij ter starejšim omogočalo čim varnejše, samostojnejše in aktivnejše življenje.

Če se najprej ozremo na trenutne pogoje institucionalnega varstva v občini Tolmin, lahko ugotovimo, da Dom upokojencev Podbrdo v svojih treh enotah kontinuirano zagotavlja zadostno število bivalnih kapacitet. Kapaciteta v Podbrdu je 137, v Tolminu 138 in na Petrovem Brdu 95.

ENOTA PODBRDO (kapaciteta: 137 postelj)

Leto	Število stanovalcev*	Delež zasedenosti (v odstotkih)
2010	127	92,70
2011	126	91,97
2012	126	91,97
2013	125	91,24
2014	129	94,16
2015	122	89,05
2016	133	97,08
2017	135	98,54
2018	135	98,54
2019	124	90,51
2020	104	75,91

*Število uporabnikov v enoti na dan 31. decembra.

ENOTA TOLMIN (kapaciteta: 138 postelj)

Leto	Število stanovalcev*	Delež zasedenosti (v odstotkih)
2010	137	99,28
2011	137	99,28
2012	139	100,72
2013	136	98,55
2014	141	102,17
2015	136	98,55
2016	135	97,83
2017	115	83,33
2018	118	85,51
2019	136	98,55
2020	132	95,65

*Število uporabnikov v enoti na dan 31. decembra.

Opomba: V letih 2017 in 2018 je v enoti potekala obnova, zaradi česar je bila kapaciteta manjša.

ENOTA PETROVO BRDO (kapaciteta: 95 postelj)

Leto	Število stanovalcev*	Delež zasedenosti (v odstotkih)
2010	95	100,00
2011	95	100,00
2012	93	97,89
2013	95	100,00
2014	95	100,00
2015	95	100,00
2016	95	100,00
2017	95	100,00
2018	95	100,00
2019	95	100,00
2020	86	90,53

*Število uporabnikov v enoti na dan 31. decembra.

Poleg vselitve v eno od enot Doma upokojencev Podbrdo so v občini Tolmin starejšim na voljo tudi varovana stanovanja, ki so v lasti Stanovanjskega sklada RS, čakalne vrste pa ureja Dom upokojencev Podbrdo. Trenutno je na voljo 32 stanovanj v velikosti od 26 m² do 57 m². 20 stanovanj je primernih za eno osebo, 12 pa za dve osebi.

VAROVANA STANOVANJA V TOLMINU (kapaciteta: 44 postelj)

Leto	Število stanovalcev	Delež zasedenosti (v odstotkih)
2010	31	70,45
2011	31	70,45
2012	34	77,27
2013	31	70,45
2014	31	70,45
2015	31	70,45
2016	30	68,18
2017	31	70,45
2018	32	72,73
2019	37	84,09
2020	37	84,09

Na podlagi teh podatkov je moč sklepati, da trenutna ponudba tovrstnih bivalnih objektov izpolnjuje potrebe, uresničevanje tega ukrepa pa sloni na nadaljevanju dosedanje dobre prakse.

Za oblikovanje ustreznega okolja za aktivno staranje se tako predvidevajo starostnikom prijazne prilagoditve bivališč, javnih površin in prometa, nadgradnjo na tem področju pa predstavlja tudi oblikovanje novih dnevnih aktivnosti, v okviru katerih lahko še posebej mlajši in vitalnejši občani v prijetnem okolju in dobri družbi kakovostno preživljajo svoj prosti čas.

STRATEŠKI CILJ 1: povečanje izbire dnevnih aktivnosti za starejše

Ukrep predstavlja novost na področju oskrbe starejših v občini Tolmin, ki je bila posredno opredeljena že v Razvojnem programu občine Tolmin za obdobje 2013–2020, v katerem je navedeno, da se tudi »skladno z novimi družbenimi trendi vse bolj kaže potreba po uvajanju novih storitev, ki bodo starejše vse dalj časa obdržale doma.«¹⁴ Kot ustrezna rešitev se ponuja ustanovitev centra dnevnih aktivnosti za starejše z informacijsko točko.

Občina Tolmin je že leta 2018 izvedla raziskavo med starostniki o potrebi po dnevnem centru za starejše. V anketi, ki je bila izvedena v sodelovanju s Centrom za socialno delo Severna Primorska, enota Tolmin, RKS - OZ Tolmin in Društvom upokojencev občine Tolmin, je sodelovalo **229** udeležencev, katerih povprečna starost je bila **74,9** let, od tega je bila večina (**69,8 %**) žensk.

Anketa je pokazala, da udeleženci v veliki večini (**76,8 %**) živijo v lastni hiši, **18,9 %** jih živi v stanovanjskem bloku, **2,2 %** kot podnajemniki, **0,3 %** pa v neprofitnem stanovanju. Večina (**49,1 %**) živi z zakoncem ali partnerjem, **36,7 %** jih živi samih, **13,3 %** pa z drugimi sorodniki.

Dnevne centre za starejše pozna **55 %** anketiranih. Zanje so večinoma izvedeli iz medijev (39,9 %) in od prijateljev ali znancev (**21,7 %**). Med željeno pomočjo v dnevnem centru prevladujejo občasni zdravstveni pregledi (**23,4 %**), telovadba – razgibavanje (**22,4 %**) in vaje za urjenje spomina (**20,8 %**). Sicer pa bi se anketiranci v dnevnem centru najraje udeleževali praznovanj in družabnih dogodkov (**15,2 %**), izletov (**15,0 %**) in starejšim prilagojene telovadbe (**15,0 %**). **10,7 %** bi se v sklopu aktivnosti dnevnega centra udeleževalo raznih kulturnih prireditev in razstav.

Najprimernejša lokacija za dnevni center za starejše bi bila po mnenju **34,1 %** anketirancev v centru Tolmina, za **29,3 %** kot del doma upokojencev v Tolminu, za **21,6 %** pa na obrobju Tolmina. Kot razlog za vključitev so navedli željo po druženju (**22,6 %**), kakovostno preživljanje vsakdana (**16,8 %**) in razbremenitev svojcev (**14,7 %**).

Kot glavne prepreke za vključitev pa so udeleženci navedli preveliko oddaljenost (**29,1 %**), težave s prevozom (**27,5 %**) in nezmožnost plačevanja storitev (**17,4 %**). Večina (**42,4 %**) bi center obiskovala, če bi bila storitev brezplačna, **35,0 %** anketirancev bi bilo pripravljenih zanjo plačevati en evro na uro, **20,7 %** tri evre na uro in **2,0 %** pet evrov na uro.

Največ anketirancev (**23,9 %**) bi center obiskovalo dva do trikrat tedensko, **22,0 %** pa občasno, nekajkrat mesečno. Vsak dan bi dnevni center do pet ur obiskovalo **9,2 %** sodelujočih v anketi, **5,5 %** bi ga obiskovalo do tri ure dnevno, do osem ur dnevno pa **2,3 %**.

¹⁴ Razvojni program občine Tolmin za obdobje 2013–2020. Dokument je bil sprejet na 23. seji občinskega sveta Občine Tolmin, 26. marca 2013.

Največ anketirancev (**63,0 %**) bi se v primeru bivanja v dnevnem centru odločilo za kosilo, **21,8 %** se ne bi odločilo za prehranjevanje v dnevnem centru, dopoldanska malico pa bi koristilo **13,4 %** vprašanih.

a. Ukrep za uresničitev 1: ustanovitev centra dnevnih aktivnosti za starejše z informacijsko točko

Center dnevnih aktivnosti predstavlja prostor druženja in aktivnega udejstvovanja starejših, kjer potekajo različne individualne in skupinske aktivnosti: tečaji, delavnice, predavanja, svetovalnice, enkratni dogodki itd. Dejavnosti centra so prilagojene potrebam in željam obiskovalcev, zato je paleta ponujenih aktivnosti zelo raznolika. Uporabniki aktivno sooblikujejo vsakdan v skladu s svojimi zanimanji in talenti, predvsem pa se v dnevnem centru družijo, si izmenjujejo izkušnje in pridobivajo nova znanja, ki jih zagotavlja infotočka.

V centru se v sodelovanju z Zavodom za kulturo, šport in mladino Občine Tolmin, Malo hišo, vzgojno-izobraževalnimi zavodi, mladinskimi organizacijami ter organizacijami za mlade organizira tudi aktivnosti, ki temeljijo na medgeneracijskem sodelovanju in povezovanju mlajših in starejših občanov (družabna srečanja, kulturni dogodki, delavnice ...).

Prostor lahko poleg osnovne funkcije centra dnevnih aktivnosti opravlja tudi funkcijo vzlišča nevladnih in drugih organizacij, ki izvajajo programe, namenjene starejšim, s čimer se izboljšajo pogoji za usklajeno in skupno načrtovano izvedbo. Na infotočki lahko starejši dobijo tudi osnovne informacije, ki pripomorejo k rešitvi njihovih težav, tako pri socialnih storitvah kot tudi pri usmerjanju starejših k ustreznim storitvenim pomočem.

Ukrep je v Tolminu možno pilotno izvesti v stavbi na Brunovem drevoredu, kjer domuje RKS - OZ Tolmin, nato pa v skladu s povpraševanjem iskati možnosti za pridobivanje virov za zagotovitev ustreznih prostorskih in kadrovskih zmožnosti za nadgradnjo programa. Občina Tolmin je za ustrezno preureditev sedanjih prostorov v dnevni center že leta 2019 izdelala idejno zasnovo.

Seveda pa pri tem ne gre spregledati tudi potreb podeželskih predelov občine po tovrstnih storitvah, zato je smiseln razmislek o možnostih, ki jih ponujajo razni objekti, ki ne služijo več svojemu prvotnemu namenu, so pa v dovolj dobrem stanju, da v njih ob ustreznih pogojih zaživijo vsebinsko različni programi, ki ustrezno odgovarjajo na potrebe skupnosti ter med katerimi lahko najdejo prostor tudi programi za starejše. Za uresničitev tovrstnih namer je velikega pomena posluš krajevnih skupnosti, da v prvi vrsti prepoznajo te prostorske možnosti in jim nato, skladno s potencialom svojega lokalnega okolja, skušajo vdahnuti vsebino, pri čemer je nujno sodelovanje z Občino Tolmin in institucijami, ki jih lahko usmerjajo pri pridobivanju potencialnih finančnih virov. Primer dobre prakse na tem področju je Šentviška

- a. planota oziroma vasi na Šentviški planoti, ki so bile leta 2020 v skupni kandidaturi izbrane med 21 vasm iz vse Evrope za sodelovanje v projektu Smart villages oziroma pametne vasi. Projekt The Smart Rural je 2,5-letni projekt, ki ga usklajuje skupina E40 in podpira Evropska komisija, njegov splošni cilj pa je evropske vaške skupnosti spodbuditi k razvoju in izvajanju pristopov in strategij pametnih vasi, oblikovati zaključke in nazadnje podpreti izvajanje politik samega koncepta pametnih vasi. Priložnost tudi v povezavi s starejšimi ponuja objekt na Pečinah, ki ima ob predpostavki uspešnega pridobivanja sredstev potencial za vzpostavitev medgeneracijskega večnamenskega centra. Ti objekti bi bili nekakšne »podružnice« dnevnega centra v Tolminu in bi pomenili pomembno pridobitev tudi za starejše iz lokalnega okolja, obenem pa tudi velik zagon na področju medgeneracijskega povezovanja in ohranjanja podeželja.

Nosilec ukrepa: Občina Tolmin, Dom upokojencev Podbrdo, nevladne in druge organizacije, krajevne skupnosti.

Kazalniki: število uporabnikov aktivnosti in storitev, vzpostavitev prostorskih pogojev za izvajanje skupnih aktivnosti.

STRATEŠKI CILJ 2: starejšim prijazna prilagoditev bivalnega okolja

Znotraj tega strateškega cilja so opredeljeni ukrepi, ki spodbujajo starejšim prijazno prilagoditev bivalnega okolja. V občini Tolmin opažamo, da starejši pogosto živijo v prevelikih hišah, ki jim povzročajo velike stroške in so obenem nevarne za padce in podobne poškodbe, dogaja pa se tudi, da bivajo v višjih nadstropjih večstanovanjskih blokov brez dvigal, ki jim postanejo na starost težje dostopna. Možnosti za prilagoditev bivalnega okolja je več. Selitev v domove starejših občanov ali oskrbovana stanovanja predstavlja ustrezno možnost za tiste starejše, ki to finančno zmorejo, kot dodaten način pa se ponuja tudi ustrezna prilagoditev bivališč z uporabo sodobne tehnologije.

a. **Ukrep za uresničitev 1: informiranje o starejšim prijazni prilagoditvi stanovanj in zagotavljanje pomoči pri prilagajanju stanovanj**

Sodobna tehnologija ponuja vedno več storitev, ki lahko pomagajo pri oblikovanju varnejšega domačega okolja. S pametnimi gumbi, svetili, senzorji odprtja, senzorji gibanja, pametnimi ključavnicami in drugimi napravami, ki spadajo med napredne rešitve za pametni dom, lahko starejši, manj gibljivi ali invalidi veliko lažje upravljajo in nadzorujejo svoj življenjski prostor, obenem pa najbližjim omogočijo možnost nadzora in pomoči na daljavo, ko je ta potrebna. Na trgu se pojavlja vedno več ponudnikov tovrstnih storitev, z omogočanjem informiranja starejših o možnostih prilagoditev njihovih hiš in stanovanj pa se lahko poveča možnost, da jih zainteresirani glede na finančne zmožnosti tudi izvedejo.

Nosilec ukrepa: gospodarske družbe, nevladne organizacije.

Kazalniki: število izvedenih izobraževanj o starejšim prijazni prilagoditvi stanovanj, število izvedenih prilagoditev.

b. **Ukrep za uresničitev 2: analiza dolgoročnih potreb za zagotavljanje primerne bivalnega okolja za starejše**

Glede na statistične podatke o številu starejših na območju občine Tolmin gre pričakovati, da se bodo srednjeročno povečale potrebe po primernem bivalnem okolju za starejše, zato se v sklopu tega ukrepa predvideva, da se bodo ob načrtovanju oziroma gradnji novih (več) stanovanjskih objektov upoštevali objektivni podatki, ki bodo narekovali izvedbo morebitnih investicij v prihodnosti.

Nosilec ukrepa: Občina Tolmin.

Kazalnik: število čakajočih v čakalnih vrstah, število bivalnih enot.

STRATEŠKI CILJ 3: prilagoditve zunanjih površin skupaj s prilagoditvami v prometu

Ta strateški cilj prinaša prilagoditve zunanjih površin, kot jih opredeljuje Slovenska mreža starosti prijaznih mest in občin, ki jo od leta 2008 koordinira Inštitut Antona Trstenjaka, in so zapisane v publikaciji iz leta 2009 z naslovom Starosti prijazna občina – vademecum¹⁵. V sklopu, ki se nanaša na ureditev javnih površin, je glavni poudarek na njihovi čistosti in prijetnosti. Priporoča se ureditev zadostnega števila zelenih površin in klopi ter vzdrževanih pločnikov, ki so namenjeni zgolj pešcem in invalidom. Prehodov za pešce mora biti dovolj, biti morajo varni za ljudi z različnimi stopnjami in vrstami telesne sposobnosti, ne smejo biti spolzki, opremljeni morajo biti z vidnimi in zvočnimi signali ter omogočati dovolj časa za prečkanje.

Ob prostorskih prilagoditvah pa je pomemben vidik tega strateškega cilja tudi osveščanje starejših o možnostih javnega prevoza, vključno s prevozi za starejše, ter izvajanje obnovitvenih tečajev s področja cestnoprometnih predpisov in izobraževanj na temo prometne varnosti starejših.

a. **Ukrep za uresničitev 1: čiste in prijetne javne površine z zagotavljanjem predvidljivosti javnega prostora ter možnosti za počitek in pogovor**

Občina Tolmin načrtuje več investicij na področju urejanja okolja in prostora, ki se bodo izvajale po različnih predelih občine. V Tolminu se bo prenovilo širše območje starega mestnega jedra, vključno s tržnico, Trgom 1. maja in Mestnim trgom, po izgradnji obvoznice se bodo ponudile tudi možnosti za celostno prometno preureditev glavne ceste skozi mesto na območju Trga Maršala Tita z vzpostavitev površin za kolesarje in pešce, nadaljevala pa se bo tudi ureditev Športnega parka Brajda, ki bo v skladu z idejno zasnovo iz leta 2017 ponudila tudi dobre pogoje za rekreacijo občanov, tudi starejših. Velika pozornost se posveča pripravi dokumentacije za izboljšanje prometne varnosti in urejanje javnih površin na Mostu na Soči, kjer se v prihodnosti prav tako načrtuje izgradnja obvoznice. Trenutno je v teku obsežna prenova cestne in komunalne infrastrukture v Podbrdu, kjer se bo v prihodnje urejalo tudi središče kraja, sicer pa Občina Tolmin redno skrbi za vzdrževanje občinskih cest in za izboljšanje povezav do oddaljenih predelov. V ta namen bodo v sklopu projektiranja in izvedbe upoštevana navedena priporočila in smernice Mreže starosti prijaznih mest in občin z namenom vzpostavitve javnih površin, ki bodo v skladu z načeli predvidljivosti javnega prostora in prometne varnosti. S projektiranjem enotno zasnovane urbane opreme pa bodo ti na novo urejeni prostori dobili tudi primeren estetski videz, ki bo znotraj kraja ponudil dovolj kotičkov za počitek in pogovor, kar bo spodbujalo socialno interakcijo med starejšimi in mlajšimi prebivalci in s tem večji družabni utrip mesta. Ob tem bodo pristojne službe z

¹⁵ <http://www.inst-antonatrstenjaka.si/slike/131-1.pdf>

- a. rednim čiščenjem in vzdrževanjem zagotovile čistost in prijetnost teh javnih površin.

Nosilca ukrepa: Občina Tolmin, Komunala Tolmin.

Kazalnik: urejenost javnih površin.

- b. **Ukrep za uresničitev 2: zagotavljanje informacij o linijah javnega prevoza in voznem redu skupaj s prizadevanjem za večjo mobilnost občanov**

Starejši občani zaradi pomanjkanja informacij in informacijske nepismenosti pogosto niso dovolj poučeni o možnostih uporabe javnega prevoza. Zaradi tega ostajajo doma, namesto da bi z uporabo javnega prevoza prišli do vsebin in storitev, ki so jim namenjene. Ta ukrep predvideva zagotavljanje informacij o linijah javnega prevoza, kar je moč doseči s pripravo ustreznih vsebin o linijah javnega prevoza (v tiskani ali spletni obliki), za kar morajo poskrbeti izvajalci, in ustrezno promocijo teh informacij, ki lahko ciljno publiko dosežejo v sklopu izobraževalnih aktivnosti raznih nevladnih organizacij ali pa neposredno, prek programov obiskov starejših na domu.

Nosilci ukrepa: izvajalci javnih prevozov.

Kazalnik: število promocijskih materialov o možnostih mobilnosti.

- c. **Ukrep za uresničitev 3: izvajanje obnovitvenih tečajev za starejše voznike z informiranjem o nevarnih vplivih zdravil na varno vožnjo občanov**

Področje prometa se skupaj z napredkom znanosti in tehnologije nenehno spreminja. Napredek ne narekuje le razvoja vozil, temveč tudi razvoj prometne infrastrukture in posledično cestnoprometnih predpisov. Starejšim voznikom lahko srečevanje z novostmi na tem širokem področju pogosto povzroča težave. Tipičen primer, ki to slikovito ponazori, je na primer napačno zavijanje v krožišču. Ustrezen in učinkovit način predstavitve teh novosti starejšim je izvajanje obnovitvenih tečajev za starejše voznike, v okviru katerih lahko vozniki ob osvežitvi znanja o cestnoprometnih predpisih spoznajo tudi morebitne novosti na področju cestne infrastrukture in pravila, ki veljajo zanjo. V vsebino tovrstnih izobraževanj pa se lahko dodajo tudi informacije o nevarnih vplivih zdravil na varno vožnjo občanov. Pri izvedbi teh tečajev se predvideva učinkovito povezovanje stroke s področja prometa in zdravstva.

Nosilci ukrepov: AMD Tolmin, Javna agencija za varnost prometa Republike Slovenije, Zdravstveno vzgojni center ZD Tolmin, RKS - OZ Tolmin.

Kazalnik: število obnovitvenih izobraževanj.

5.3. VKLJUČENOST STAREJŠIH V DRUŽBO

Vključenost starejših v družbo na socialnem, gospodarskem in kulturnem področju je bistvenega pomena za njihovo dostojno in kakovostno življenje, saj jim le na ta način lahko zagotovimo aktivno in izpolnjujoče staranje. Ker starejše generacije predstavljajo pomemben delež celotne populacije, jim je treba v družbi zagotoviti položaj, ki jim bo omogočal tudi aktivno sodelovanje pri oblikovanju družbe, za kar pa je treba preseči določene predsodke do starejših in staranja.

Strateški cilji tega področja so smiselno povzeti po Strategiji dolgožive družbe in vključujejo:

1. preprečevanje starostne diskriminacije,
2. osebno varnost starejših,
3. dostopnost in poznavanje sodobnih informacijsko-komunikacijskih orodij,
4. vključevanje starejših na političnem, športnem in kulturnem področju.

STRATEŠKI CILJ 1: preprečevanje starostne diskriminacije

Starostna diskriminacija je sistematična diskriminacija oseb na podlagi starosti in se pojavlja v različnih oblikah, od stereotipov in predsodkov, pa vse do različnih oblike zlorab, zlasti zanemarjanja in zapostavljanja. Kaže se lahko kot otežen dostop do zaposlitve, zdravstvene oskrbe, izobraževanja/usposabljanja in socialnih storitev, neupoštevanje v procesih odločanja ali izločenost iz teh procesov ter omalovaževanje zaradi starosti. Ključen ukrep za njeno preprečevanje je povečanje informiranosti starejših o tem, kaj je starostna diskriminacija in kakšne so možnosti pomoči, če se z njo srečajo.

a. **Ukrep za uresničitev 1: večja informiranost starejših o možnosti pomoči v primeru diskriminacije**

Starostna diskriminacija, ki jo označujemo tudi z izrazom staromrzništvo, pomeni odpor do starih ljudi in njihovo osebno ali družbeno podcenjevanje, preziranje, zapostavljanje, izrivanje na družbeni rob in posledično tudi telesno, besedno, čustveno, intelektualno, socialno ali drugačno zanemarjanje, zlorabljanje in nasilje nad njimi.

Staromrzništvo je tudi osebni odpor do staranja in starosti ter do vsega, kar je z njima povezano. Ta odpor je antropološki (celostno človeški) vidik staromrzništva, ki se kaže v zavestnem, zlasti pa nezavednem osebnem doživljanju posameznega človeka. Najbolj usodna posledica tega individualno osebnega vidika staromrzništva je odpor do svojega staranja in svoje starosti.

Organizacije, ki v našem okolju skrbijo za izobraževanje in ozaveščanje starejših, bodo z vključevanjem tovrstnih vsebin poskrbele za aktivno ozaveščanje starejših o problematiki starostne diskriminacije, spodbujale krepitev pozitivne podobe starejših in starejše informirale

o možnostih pomoči v primeru diskriminacije, pri čemer se bo kot sredstva obveščanja uporabilo načine, ki so starejšim bolj dostopni (letaki, zgibanke, lokalni časopis, radio in televizija).

Nosilca ukrepa: Posoški razvojni center, Center za socialno delo Severna Primorska, enota Tolmin.

Kazalnik: število izvedenih izobraževalnih aktivnosti na temo diskriminacije starejših.

STRATEŠKI CILJ 2: osebna varnost starejših

Starejši so lahko zaradi svoje krhkosti in drugih razlogov bolj izpostavljeni različnim oblikam kaznivih dejanj, tako v zasebnih kot javnih prostorih. Pri nasilju med štirimi stenami gre za psihične in čustvene zlorabe kot tudi za fizično obračunavanje, različne oblike zanemarjanja in ekonomskega izkoriščanja, izsiljevanja in celo spolnega nasilja. Ob tem pa so starejši bolj izpostavljeni tudi različnim oblikam kriminalnih dejanj v javnih prostorih, kot so vlomi, kraje ali drobne tatvine. V času razmaha informacijsko-komunikacijskih tehnologij pa se odpirajo še dodatne možnosti, ki krčijo polje osebne varnosti starejših uporabnikov sodobnih tehnologij. Nasilje ima resne zdravstvene in socialne posledice za posameznika in družbo, obenem pa ostaja slabo raziskano, pogosto neprepoznano in redko prijavljeno. Predlagani ukrepi so zato usmerjeni v ozaveščanje o problematiki nasilja nad starejšimi in v njihovo informiranje o pasteh, ki prežijo nanje na spletu.

a. **Ukrep za uresničitev 1: ozaveščanje starejših in javnosti o problematiki nasilja in drugih prepovedanih dejanjih, storjenih proti starejšim**

Ozaveščanje o problematiki nasilja nad starejšimi mora postati predmet usposabljanja in izobraževanja vseh tistih poklicnih skupin, ki se srečujejo s starejšimi oziroma delajo z njimi, in sicer zdravnikov, zaposlenih v zdravstveni negi, socialnih delavcev ter zaposlenih v domovih za starejše občane in drugih institucijah, kjer bivajo starejše osebe. Hkrati pa je nujno potrebno razvijati tudi socialne preventivne dejavnosti v društvih upokojencev in drugih nevladnih organizacijah, ki združujejo starejše osebe. V nekaterih društvih upokojencev delujejo tudi posvetovalnice za starejše, v okviru katerih članom društva upokojeni strokovnjaki svetujejo in pomagajo glede socialnih in pravnih vprašanj ter osebnih stisk. V nekaterih domovih za starejše občane delujejo tudi skupine za samopomoč. Gre za primere dobre prakse, ki zagotavljajo svetovanje in pomoč starejšim v stiski in hkrati delujejo po načelu opolnomočenja starejših, kar je izrednega pomena za nadaljnje preprečevanje nasilja.

Nosilci ukrepa: Center za socialno delo Severna Primorska, enota Tolmin, Posoški razvojni center, policija.

Kazalnik: število izvedenih izobraževalnih aktivnosti na temo nasilja nad starejšimi.

b. Ukrep za uresničitev 2: ozaveščanje starejših o varni uporabi interneta pri komunikaciji in nakupih

Informacijsko-komunikacijske tehnologije so postale sestavni del življenja. Še posebej to velja za mlajše generacije, ki se z njimi srečujejo že od otroštva. Nudijo nam dostop do vseh vrst informacij, lajšajo komunikacijo, med drugim pa nam ponujajo tudi možnost spletnega nakupovanja. Ob vseh prednostih in ugodnostih, ki jih te tehnologije prinašajo, pa se na medmrežju pojavljajo tudi razne prevare, še posebej na področju spletnih nakupov. Starejša populacija, ki se s sodobno tehnologijo sreča relativno pozno, je še posebej dovzetna za tovrstne spletne goljufije, ki so največkrat povezane s posredovanjem zaupnih osebnih podatkov (elektronskih naslovov, podatkov o plačilnih karticah ipd.). Ozaveščanje starejših v obliki izobraževalnih aktivnosti predstavlja učinkovit ukrep, ki s posredovanjem ustreznih znanj in spretnosti s področja varne rabe interneta pri komunikaciji in nakupih zmanjša število spletnih goljufij.

Nosilca ukrepa: Posoški razvojni center, Društvo upokojencev Tolmin.

Kazalnik: število izvedenih izobraževalnih aktivnosti na temo varne rabe interneta pri komunikaciji in nakupih.

STRATEŠKI CILJ 3: dostopnost in poznavanje sodobnih informacijsko-komunikacijskih orodij

Napredek v razvoju sodobnih informacijsko-komunikacijskih tehnologij (IKT) prinaša velike koristi na vseh področjih življenja in dela, vendar z uporabniškega vidika za starejše pomeni velik izziv, saj se vrzel med digitalno pismenimi in tistimi, ki teh tehnologij ne obvladajo in ne uporabljajo, povečuje. S tem se pojavlja tudi tveganje za povečevanje medgeneracijskega prepada. Uporaba informacijske tehnologije lahko poveča socialno vključenost starejših (dostop do informacij in storitev, komunikacija s prijatelji in družino, vključenost v socialna omrežja, možnosti za učenje in izobraževanje, delo na daljavo). Občutno lahko poveča njihovo samostojnost, olajša in izboljša nadzor nad življenjem ter omogoča socialne stike. Zato je treba starejšim zagotoviti dostop do IKT ter izobraževanje in usposabljanje za njihovo uporabo.

a. **Ukrep za uresničitev 1: povečanje digitalne pismenosti in e-znanja starejših**

Ukrep predvideva izvedbo računalniških tečajev, ki potekajo na več ravneh. Na začetnem tečaju uporabniki premagajo začetni strah pri stiku s sodobnimi tehnologijami, se naučijo osnov uporabe osebne računalnika, pisanja in oblikovanja enostavnih besedil ter seznanijo s svetovnim spletom, uporabo brskalnika za iskanje različnih informacij in osnovami uporabe elektronske pošte. Na nadaljevalnih tečajih lahko osnove pisanja besedil nadgradijo z novimi praktičnimi znanji, se naučijo osnov uporabe računalniške preglednice in uporabe interneta za pridobivanje različnih informacij ter se seznanijo z osnovami digitalne fotografije, obdelave in organizacije slik ter družbenih omrežij.

Nosilca ukrepa: Posoški razvojni center, Center za socialno delo Severna Primorska, enota Tolmin.

Kazalnik: število izvedenih izobraževanj na temo digitalne pismenosti.

STRATEŠKI CILJ 4: vključevanje starejših na širšem družbenem področju

Družbena aktivnost posamezniku omogoča, da prispeva k izboljšanju okolja na civilno-družbenem, športnem in kulturnem področju. Ta strateški cilj spodbuja k vključevanju starejših na vseh omenjenih poljih družbe, saj lahko starejši s svojimi bogatimi izkušnjami pomembno pripomorejo k snovanju raznih ukrepov v okolju ali pa okolje bogatijo z izražanjem svoje ustvarjalnosti.

a. **Ukrep za uresničitev 1: zagotavljanje možnosti za politično in civilno udejstvovanje starejših**

Politično in civilno udejstvovanje sta mehanizma, prek katerih se državljani vključujejo v oblikovanje političnih in civilnih pobud, v okviru katerih zastopajo svoje interese, želje in potrebe. Občinski odbori političnih strank in civilnih organizacij pri tem nosijo odgovornost, da z vključevanjem starejših v svoje vrste ustvarjajo razmere za razvoj medgeneracijskega dialoga ter političnega in civilnega udejstvovanja starejših na vseh ravneh političnega odločanja in jim s tem omogočijo, da zastopajo in ščitijo svoje interese.

Nosilci ukrepa: občinski odbori političnih strank, civilnodružbene nevladne organizacije.

Kazalnik: število vključenih starejših v politične in civilnodružbene organizacije.

b. **Ukrep za uresničitev 2: zagotavljanje možnosti za športno in kulturno udejstvovanje starejših**

Udejstvovanje v kulturnih in športnih ter rekreacijskih dejavnostih povečuje kakovost življenja, v dolgoživi družbi pa omogoča tudi krepitev medgeneracijskega sodelovanja. Tudi starejšim mora biti zato omogočeno, da se v skladu s svojimi sposobnostmi vključujejo v organizirane oblike aktivnega športnega in kulturnega življenja v svojem okolju, ob tem pa mora biti zagotovljeno, da lahko tem vsebinam prisostvujejo tudi kot gledalci in obiskovalci prireditev.

Nosilci ukrepa: Zavod za kulturo, šport in mladino Občine Tolmin, Občinska športna zveza občine Tolmin, Zveza kulturnih društev Občine Tolmin, Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, območna enota Tolmin, športni klubi in kulturna društva.

Kazalnik: število vključenih starejših v športne klube in kulturna društva.

5.4. ZMANJŠEVANJE TVEGANJA REVŠČINE IN SISTEM SOCIALNE ZAŠČITE STAREJŠIH

Po podatkih iz raziskave o življenjskih pogojih (SILC) za leto 2019¹⁶ je bila stopnja tveganja revščine v Sloveniji 12-odstotna. To pomeni, da je z dohodkom, nižjim od praga tveganja revščine, živelo približno 243.000 prebivalcev Slovenije, kar je 25.000 manj kot v prejšnjem letu. Med vsemi 243.000 osebami, živečimi z dohodki, nižjimi od praga tveganja revščine, je bilo 90.000 upokojencev (ali 18,2 % vseh upokojencev), od tega 60.000 upokojenih žensk in 30.000 upokojenih moških.

Z blaženjem stisk socialno ogroženih, med katerimi so tudi starejši, se v občini Tolmin aktivno ukvarjajo vladne in nevladne organizacije, med slednjimi igrata še posebej pomembno vlogo občinski organizaciji Rdečega križa in Karitasa. Ti organizaciji, pa tudi druge humanitarne organizacije in javne službe v občini Tolmin opažajo porast števila starejših oseb, še posebej žensk, ki živijo zelo skromno, imajo nizke prihodke in poiščejo pomoč le v zelo skrajni situaciji, saj jim je nerodno pokazati, da so v stiski.

Zmanjševanje tveganja revščine in vzpostavitev sistema socialne zaščite sta predvidena z uvedbo dveh strateških ciljev. Prvi je posvečen izboljšanju informiranosti starejših o oblikah pomoči, ki že obstajajo, drugi pa predvideva uvedbo skupnih programov, ki bi še učinkoviteje zajeli najranljivejše skupine in posledično pomagali pri lajšanju njihovih socialnih stisk. Posebnega pomena za kontinuirano delovanje humanitarnih organizacij je tudi skrb za pridobivanje novih prostovoljcev in privzgojo solidarnosti do vseh pomoči potrebnim.

¹⁶ <https://www.stat.si/statweb/news/index/8895>

STRATEŠKI CILJ 1: izboljšanje ozaveščenosti starejših o možnosti vključevanja v storitve in druge oblike pomoči

Center za socialno delo Severna Primorska, enota Tolmin, in humanitarne organizacije že izvajajo kar nekaj aktivnosti za blaženje socialnih stisk. Osebam v stiski, tudi starejšim, je na voljo enkratna denarna pomoč, pomoč pri plačilu položnic za osnovne storitve (elektriko, vodarino, smetarino, plin itd.), nakupu kurjave in osnovnih življenjskih potrebščin, pomoč v obliki prehranskih paketov, prevoz, pomoč pri gospodinjskih delih, pa tudi pogovor v stiski.

Prvi strateški cilj se osredotoča na ukrep, ki bo pripomogel k izboljšanju informacij o možnostih pomoči, ki so starejšim že na voljo.

a. **Ukrep za uresničitev 1: izdelava zgibanke – starejšim prijazne informacije o možnih pomočeh**

Ukrep predvideva aktivnosti za izboljšanje informiranosti starejših o obstoječih programih pomoči. Glede na to, da je ta starostna populacija dovzetnejša za bolj klasične načine obveščanja, se predvideva izdelava zgibanke, ki bi starejšim na enem mestu nudila strnjene informacije o vsebini programov in kontaktne podatke. Učinkovit način predstavlja tudi oglaševanje prek lokalnih medijev (Sočasnik, Primorski val, KA-TV Tolmin.)

Nosilci ukrepa: Občina Tolmin, vladne in nevladne organizacije.

Kazalnik: število razdeljenih zgibank oziroma drugih oglasnih vsebin.

STRATEŠKI CILJ 2: spodbujanje razvoja skupnih programov, promocija solidarnosti, zmanjševanje neenakosti, razvoj prostovoljstva

Ta strateški cilj predvideva ukrepe za razvoj in izvajanje skupnih programov, ki z vključevanjem različnih deležnikov pomoči nedvomno predstavljajo učinkovitejšo pomoč posameznikom in družinam, obenem pa razpirajo prostor za promocijo solidarnosti. Pri izvajanju ukrepov je izjemnega pomena usklajenost snovalcev in izvajalcev programov, pa tudi pomoč prostovoljcev.

Prav pridobivanje novih prostovoljcev pa v sedanjih časih nedvomno predstavlja velik izziv, saj se v današnji družbi, ki je v precejšnji meri osredotočena na individualne dosežke posameznika, pomen prostovoljnega dela v dobro skupnosti izgublja. Prizadevanje, da pritegnemo nove prostovoljce, je zato na eni strani povezano z aktivnostmi za promocijo solidarnosti in medsebojne pomoči, na drugi strani pa z učinkovitimi načini, s katerimi lahko nagovorimo in pritegnemo nove prostovoljce. Prizadevanje, da pritegnemo nove prostovoljce, je zato na eni strani povezano z aktivnostmi za promocijo solidarnosti in medsebojne pomoči, na drugi strani pa z učinkovitimi načini, s katerimi lahko nagovorimo in pritegnemo nove prostovoljce, tako med mlajšimi občani, katere z vzgojo v duhu prostovoljstva že od mladih nog navdušujemo za udejstvovanje na človekoljubnem področju, kot med starejšimi, še posebej mlajšimi aktivnimi upokojenci, ki s svojimi dragocenimi izkušnjami in znanjem lahko veliko doprinesejo lokalni skupnosti, obenem pa obogatijo in osmislijo svoj čas po zaključku aktivne delovne dobe.

a. **Ukrep za uresničitev 1: celostna obravnava oseb z večjimi tveganji in s tem kakovostnejše skupno reševanje njihovih stisk**

Celostna obravnava oseb z večjimi tveganji bo uspešna, če se osebe s tovrstnimi tveganji ustrezno obravnava in opolnomoči, še preden formalno dosežejo kategorijo starostnikov. K temu lahko pomembno pripomorejo programi razvijanja kompetenc, ki so v prvi vrsti namenjeni dolgotrajno brezposelnim. Glavni cilj je povečati vključenost odraslih v vseživljenjsko učenje in izboljšati kompetence, ki jih potrebujejo zaradi potreb na trgu dela, ter tako povečati možnosti zaposlitve in mobilnosti ter omogočiti prepoznavanje lastnih potencialov za kakovostnejše življenje. Primer dobre prakse na tem področju je program Pridobivanje temeljnih in poklicnih kompetenc v dolini Soče, katerega vodilni partner je Posoški razvojni center in ki poteka od leta 2018 do leta 2022. V sklopu programa je bilo izvedenih 13 programov, v katere se je vključilo 160 oseb, in sicer:

- štiri jezikovni tečaji (angleščina za popolne začetnike A1, osvežitvena angleščina A1, angleščina – vmesna raven 1 A2, nemščina za natakarje in receptorje A2),
- štiri računalniški tečaji (dve izvedbi programa Računalništvo in tehnologija, Povežimo pametni telefon in računalnik ter Računalniška pismenost za odrasle),
- dva programa v sklopu usposabljanja za življenjsko uspešnost (Izzivi podeželja, Razgibajmo življenje z učenjem),

- a.
- Domača kozmetika in družinski proračun,
 - Soustvarjam dobro počutje doma in na delovnem mestu (Mindfulness) ter
 - program Dobra komunikacija – dobri odnosi.

Ob omenjenih programih pa se lahko osebe z večjimi tveganji vključijo tudi v novo načrtovane skupne programe, ki lahko potekajo v organizaciji več nevladnih organizacij in tako dosežejo večje število udeležencev.

Nosilci ukrepa: Posoški razvojni center, nevladne organizacije.

Kazalnik: število izvedenih programov za osebe z večjimi tveganji in skupnih celostnih obravnav.

b. **Ukrep za uresničitev 2: zbiranje in razdeljevanje viškov hrane ter njihova dostava najranljivejšim**

Z zbiranjem viškov hrane in razdeljevanjem socialno ogroženim lahko dolgoročno prispevamo k manjši količini zavržene hrane, pa tudi k lažšanju socialnih stisk najšibkejših potrošnikov. Eden od tovrstnih projektov je Viški hrane, ki je bil zasnovan leta 2012 v zvezi Lions klubov Slovenije, kasneje pa je bil preimenovan v projekt Donirana hrana. Njegov glavni namen je zbrati neoporečno hrano in jo brezplačno predati tistim, ki jo potrebujejo. Projekt poteka tako, da prostovoljci, člani Lions klubov, območnih združenj Rdečega križa Slovenije, Karitas, zaposleni v javnih zavodih ter prostovoljci drugih društev vsak dan v trgovinah prevzamejo hrano, ki je pripravljena za ta namen. Prevzeto hrano nato razdelijo upravičencem – delno isti dan, delno naslednje dopoldne.

V letu 2019 se je projekt razširil na več kot sto trgovin po vsej Sloveniji, istega leta pa je bilo razdeljenih več kot 860 ton hrane.

Na območju občine Tolmin se ta projekt pod okriljem Lions kluba Soča Kobarid trenutno še ne izvaja, je pa v začetku leta 2021 s strani podjetja Hofer prišla pobuda za pričetek izvajanja projekta. V ta namen je bila podpisana pogodba z RKS - OZ Tolmin, ki odtlej ob pomoči zaposlenih na CSD Severna Primorska, enota Tolmin, prevzema donirano hrano, in sicer enkrat tedensko ter pred prazniki. Glede na izraženo pripravljenost podjetja Hofer bi bilo možno v prihodnje to storitev še okrepiti, seveda pa je za to potrebna sistemska ureditev, ki bo zagotovila dovolj osebja oziroma prostovoljcev za prevzem in dostavo donirane hrane.

Nosilci ukrepa: RKS-OZ Tolmin, CSD Severna Primorska, enota Tolmin, Lions klub Soča Kobarid, trgovska podjetja, prostovoljci.

Kazalnik: količina zbranih in razdeljenih viškov hrane.

c. Ukrep za uresničitev 3: pridobivanje novih, ustrezno usposobljenih prostovoljcev

Pridobivanje novih prostovoljcev je ključnega pomena predvsem pri zagotavljanju kontinuiranega izvajanja programov nevladnih organizacij, ki delujejo neprofesionalno. Pri iskanju ustreznih načinov za pridobivanje novih prostovoljcev so nam lahko v pomoč nasveti, ki jih je objavila Slovenska filantropija¹⁷, ki priporoča, da organizacija pred začetkom iskanja najprej zapiše svojo vizijo, cilje in aktivnosti na način, razumljiv tudi tistim, ki se z zadevno organizacijo srečujejo prvič, razmisli, kakšne prostovoljce potrebuje, in nato izdelava njihov profil. Naslednji korak je zagotovitev potrebnih sredstev za tiskanje letakov in oglaševanje v medijih ter izdelava načrta zbiranja prostovoljcev, pri čemer gre za časovno opredeljen načrt, ki upošteva tudi druge javne dogodke, ki jih je mogoče izkoristiti za akcijo.

Široko usmerjeno informiranje se lahko uporabi, ko je potrebno večje število prostovoljcev brez posebne usposobljenosti, kar se doseže z oglaševanjem po vseh možnih kanalih (spletna stran, plakati, letaki, radio, televizija, dnevno časopisje).

Pri ciljnem zbiranju se obrnemo na specifične ciljne skupine, kot so strokovnjaki z določenega področja, študenti določene smeri, upokojeni in aktivni delavci določenih institucij, prebivalci določenih regij itd., tovrstno zbiranje pa uporabimo, ko potrebujemo prostovoljce določenega profila. Jasno opredelimo delo ter kompetence ali znanja, ki jih pričakujemo od bodočih prostovoljcev.

Pri t. i. delegiranem zbiranju se za pridobivanje prostovoljcev dogovorimo z drugo organizacijo, ki to naredi za nas (npr. srednja šola povabi dijake, ki postanejo prostovoljci doma upokojenecv).

Naslednji možen način predstavlja zbiranje v koncentričnih krogih, pri katerem sodelujejo že obstoječi prostovoljci, ki so obenem najboljši promotorji dela organizacije in lahko med prostovoljce povabijo svoje prijatelje in znance, za katere bodo ocenili, da so primerni za delo.

Zbiranje prostovoljcev znotraj lastnih deležnikov pa pomeni, da povabimo k sodelovanju vse, ki so že povezani z nami (nekdanji sodelavci, sorodniki uporabnikov ali prostovoljcev, ljudje iz iste soseske, člani društva, bivši uporabniki ali prostovoljci).

Nosilci ukrepa: nevladne organizacije, javni zavodi.

Kazalnika: število izvedenih akcij za pridobivanje novih prostovoljcev, število novih prostovoljcev za pomoč starejšim.

¹⁷ https://www.prostovoljstvo.org/resources/files/pdf/Metode_pridobivanja_prostovoljcev.pdf

5.5. KAKOVOSTNO ŽIVLJENJE VSEH GENERACIJ

Spremembe družinske strukture znotraj sodobnih družb skupaj z demografskimi spremembami nosilec lokalne politike narekujejo ustrezno odzivnost na spremembe starajoče se družbe. Številčnost starejše generacije strmo narašča tudi znotraj občine Tolmin, ob vse večji in daljši delovni aktivnosti »srednje generacije« pa se povečujejo tudi težave družinskih okolij z oskrbovanjem starejših družinskih članov. Namen predlaganih strateških ciljev je zato ponuditi učinkovite rešitve, ki bodo z ukrepi, ki predvidevajo ustrezno podporo družinskim okoljem, dostopnost programov in storitev za oskrbo starejših ter vrstniško in medgeneracijsko podporo starejšim, pripomogli h kakovostnejšemu življenju vseh generacij.

STRATEŠKI CILJ 1: krepitev podpore družinskim okoljem

Pri zagotavljanju kakovostnega življenja vseh generacij je nujen razmislek o ukrepih za podporo družinskim članom, ki izvajajo neformalno oskrbo, ter njihovo razbremenitev v smislu premeščanja možnosti dostopne oskrbe na lokalno in državno raven.

a. **Ukrep za uresničitev 1: zagotavljanje podpore družinam in družinskim oskrbovalcem**

Družine pri oskrbi družinskih članov potrebujejo tako razvejano mrežo opore pri dopolnjevanju znanja za oskrbovanje svojih družinskih članov kot tudi razbremenitev prek oblikovanja neformalnih skupin za samopomoč. Znotraj ukrepa se predvideva organiziranje programov usposabljanja o negi na domu za družinske člane in prijatelje oskrbovancev. Izvajanje ukrepa bo omogočilo razbremenitev oskrbovalcev, pa tudi ustrezno oporo ter s tem zmanjšalo breme, ki ga najpogosteje nosi še delavno aktivna generacija. Vsi vpleteni akterji pa si bodo prizadevali za oblikovanje in zagotavljanje tako prostovoljne podpore družinskim okoljem (vključevanje prostovoljcev) kot za zagotavljanje sredstev za delovanje institucij, ki bodo izvajale neposredne programe podpore.

Nosilci ukrepa: Občina Tolmin, Center za socialno delo Severna Primorska, enota Tolmin, javni zavodi, nevladne organizacije, resorna ministrstva.

Kazalniki: število organiziranih programov za usposabljanje o negi na domu, število vključenih družinskih oskrbovalcev v različne oblike pomoči in podpore, število vključenih prostovoljcev, obseg sredstev za sofinanciranje programov podpore družinskim članom.

b. Ukrep za uresničitev 2: zagotavljanje materialne pomoči družinam in starejšim

Pri zagotavljanju ustrezne materialne blaginje v življenju posameznikov in posameznic pa tudi družin, ki si z delom ne morejo zagotoviti dostojnega življenja, je potrebno usklajeno delovanje državnih in lokalnih institucij, pri čemer izjemno pomembno vlogo igrajo tudi humanitarne organizacije. Izvajanje ukrepa bo vključevalo medsebojno sodelovanje Občine Tolmin, Centra za socialno delo Severna Primorska, enota Tolmin, RKS - OZ Tolmin in Karitas Tolmin pri dodeljevanju finančne pomoči ter pomoči v obliki hrane (prehranski paketi), obleke in obutve.

Nosilci ukrepa: Občina Tolmin, RKS - OZ Tolmin, Karitas Tolmin, Center za socialno delo Severna Primorska, enota Tolmin.

Kazalnik: višina razdeljene finančne in materialne pomoči.

STRATEŠKI CILJ 2: dostopnost programov in storitev za oskrbo starejših ter vrstniško in medgeneracijsko podporo starejših

Dostopnost programov in storitev bistveno prispeva h kakovostnemu življenju vseh generacij, obenem pa pripomore k izmenjavi izkušenj, ustvarjanju zaupanja ter zagotavljanju opore in pomoči. Je pomemben doprinos pri razbremenitvi družinskih okolij in omogoča kakovostnejšo oskrbo starejših. Prizadevanja za razvoj programov in storitev, ki se bodo izvajali čim bližje domu uporabnikov in uporabnic, predstavlja enega od pomembnih izzivov lokalne politike. Velika razpršenost naselij in slabše prometne povezave najbolj oddaljenim posameznikom namreč onemogočajo socialno vključevanje in dostop do posameznih programov, zato je pri tem izjemnega pomena tudi kakovostno izvajanje brezplačnih prevozov za starejše.

a. **Ukrep za uresničitev 1: zagotavljanje storitve pomoči družini na domu kot socialne oskrbe na domu po načelu enake dostopnosti**

Zagotavljanje storitve pomoči družini na domu je v občini Tolmin že uveljavljen ukrep, za katerega finančna sredstva v občinskem proračunu redno zagotavlja Občina Tolmin, izvajajo pa ga socialne oskrbovalke Centra za socialno delo Severna Primorska, enota Tolmin. V storitev se vključujejo starejše osebe, ki živijo doma in lahko z določeno mero pomoči še ohranjajo primerno kakovost življenja. Pomoč družini na domu je storitev, namenjena upravičencem, ki imajo zagotovljene bivalne in druge pogoje za življenje v svojem bivalnem okolju ter se zaradi starosti ali hude invalidnosti ne morejo oskrbovati ali negovati sami, njihovi svojci pa take oskrbe in nege ne zmorejo ali zanjo nimajo možnosti. Gre za različne oblike organiziranja praktične pomoči in uslug (gospodinjska pomoč, pomoč pri temeljnih dnevni opravilih, pomoč pri ohranjanju socialnih stikov), ki vsaj za določen čas nadomestijo institucionalno varstvo v zavodu, drugi družini ali drugi organizirani obliki. V okviru ukrepa se načrtujejo nadaljnje izvajanje storitve, sistematično spremljanje izvajanja storitve in preverjanje potreb po širitvi obsega storitve. Vodilo pri izvajanju programa pa ostaja načelo enake dostopnosti do storitve.

Nosilca ukrepa: Občina Tolmin, Center za socialno delo Severna Primorska, enota Tolmin

Kazalniki: število krajev izvajanja storitve, število vključenih in število ur vključenosti na teden.

b. Ukrep za uresničitev 2: zagotavljanje dnevnega varstva za starejše

Dnevno varstvo je oblika institucionalnega varstva, namenjena posameznikom, ki še ne potrebujejo celodnevne, stacionarne oskrbe in si želijo oziroma potrebujejo pomoč, nadzor ali organizirano obliko bivanja le za določeno število ur dnevno. V tolminski enoti Doma upokojencev Podbrdo so to obliko varstva pričeli izvajati septembra 2019. Dnevno varstvo je organizirano od ponedeljka do petka, načeloma med 7. in 15. uro. V ta namen je bil zagotovljen ustrezen prostor za pet uporabnikov, kar trenutno zadošča za pokrivanje potreb. V primeru večjega interesa pa bi bilo mogoče program izvesti za do deset uporabnikov.

Nosilec ukrepa: Dom upokojencev Podbrdo.

Kazalnika: število vključenih v storitev, število ur vključenosti na teden.

c. Ukrep za uresničitev 3: zagotavljanje programov za druženje in izmenjavo izkušenj starejših ter medgeneracijsko pomoč

Programi za druženje in izmenjavo izkušenj v občini Tolmin trenutno izvaja Center za socialno delo Severna Primorska, enota Tolmin, v sklopu programa Aktivna starost – sožitje generacij. Namenjen je starejšim od 65 let, poteka pa v Dolenji Trebuši, na Volarjih, Prapetnem Brdu, v Volčah in Tolminu. Program udeležencem ponuja pestre vsebinske sklope, na primer informiranje in svetovanje, pomoč pri urejanju dokumentacije in iskanju informacij, zdravstveno preventivo, izobraževalne programe za starejše in ozaveščanje o zdravem načinu življenja, ustvarjalne delavnice, druženja in medgeneracijsko povezovanje.

Med nevladnimi organizacijami programe za druženje starejših ponuja Društvo upokojencev Tolmin, ki za svoje člane pripravlja razna organizirana družabna srečanja (piknike, martinovanja, letovanja), obiske kulturnih ustanov in prireditev ipd. Zelo pomembno poslanstvo pod okriljem društva opravljajo tudi prostovoljke programa Starejši za starejše, ki obiskujejo starejše občane, ki jim priskočijo na pomoč pri vsakodnevni opravi, na voljo pa so jim tudi za pogovor, saj so starejši občani velikokrat osamljeni in jim prijazna beseda ogromno pomeni. Program finančno podpira Občina Tolmin.

Obiskovanje starejših je tudi ena od aktivnosti, ki jo trenutno že izvaja Rdeči križ Slovenije v okviru svojih območnih združenj oziroma krajevnih organizacij. Ob osebnih praznikih in visokih jubilejih ter ob novem letu prostovoljci in mlajši člani obiskujejo starejše, bolne, invalide in osamljene osebe, se z njimi pogovarjajo, prepevajo, jih poslušajo, pogosto pa je obiskovanje povezano z obdaritvijo. Ob obiskih jim pomagajo tudi pri urejanju raznih zadev, kot sta obisk patronažne službe in socialna pomoč, obiskovancem pa priskočijo na pomoč tudi

- c. pri gospodinjskih in drugih manjših opravilih. Ob tovrstnih obiskih se velikokrat razkrijejo osebne psihosocialne stiske in potrebe starejših ljudi, o katerih prostovoljci redno obveščajo RKS - OZ Tolmin.

Obiski in pogovori prostovoljcev s starejšimi zmanjšujejo osamljenost in osebne stiske posameznikov, obenem pa omogočajo izmenjavo izkušenj med generacijami in krepijo socialni čut mladih do starejše generacije.

Namen programa je izboljšati kakovost življenja starejših, njegovi poglaviti cilji pa so povečanje zaupanja v lastno vrednost, zagotavljanje pomoči pri premagovanju osamljenosti (s poudarkom na druženju, pogovorih, vzpostavljanju in vzdrževanju stikov z okoljem in neposredni pomoči starejšim), dvig samozavesti in morale, ohranjanje pozitivnega odnosa do okolice in okolice do starostnika ter ustvarjanje občutka pripadnosti v družbi.

Pod okriljem Rdečega Križa potekajo tudi organizirana srečanja starejših, ki se izvajajo v krajevnih skupnostih, domovih za ostarele, gostinskih lokalih ipd. Običajno jih dopolnjujejo kulturno-umetniški programi in pogostitve, včasih tudi organizacija različnih delavnic in izletov. Njihov namen je vzdrževanje mreže socialnih stikov in zmanjšanje izključenosti iz socialnega okolja. Pripomorejo k izboljšanju kakovosti življenja starejših, promociji prostovoljstva, medgeneracijskemu povezovanju in informiranju starejših o njihovih možnostih vključevanja v družbeno življenje oziroma možnostih socialno-varstvenih pravic. V okviru tega programa se izvaja tudi neformalno osebno medgeneracijsko družabništvo. Srečanja so bila do sedaj organizirana v Tolminu, na Koritnici, v Podbrdu, na Mostu na Soči in v Dolenji Trebuši.

Pri izvajanju vseh opisanih programov v prihodnje velja opozoriti na nujnost usklajenosti in povezovanja med različnimi izvajalci in potrebo po nudenju te storitve na čim večjem območju občine, še posebej na oddaljenih predelih.

Ob omenjenih programih, ki se že izvajajo, bi bilo treba v prihodnje večjo pozornost nameniti aktivnostim, ki bi spodbujale medgeneracijsko sodelovanje in pomoč ter izmenjavo izkušenj med starejšimi in mlajšimi, pri čemer je ključnega pomena sodelovanje z vzgojno-izobraževalnimi zavodi.

Nosilci ukrepa: Občina Tolmin, Center za socialno delo Severna Primorska, enota Tolmin, Društvo upokojencev Tolmin, RKS - OZ Tolmin, druge nevladne organizacije in vzgojno-izobraževalni zavodi.

Kazalnika: število izvedenih programov za druženje in izmenjavo izkušenj starejših, število vključenih.

d. **Ukrep za uresničitev 4: brezplačni prevozi starejših**

RKS - OZ Tolmin v sodelovanju z Občino Tolmin izvaja prevoze starejših v tolminski občini od oktobra 2018. Starejšim je tako s pomočjo prevozov, ki jih izvajajo prostovoljci in prostovoljke, omogočen dostop predvsem do zdravstvenih storitev, pa tudi storitev drugih institucij. Občina Tolmin je z zagotovitvijo dveh vozil, kritjem stroškov za izvedbo prevozov in sofinanciranjem koordinatorke prevozov ta ukrep že dobro zastavila, velja pa opozoriti, da bo treba v prihodnje z iztekom sofinanciranja iz naslova razpisa Ministrstva za javno upravo odgovoriti na izziv zagotavljanja sredstev za sofinanciranje koordinatorke. Poleg tega bo ob povečanem zanimanju starejših za to storitev v prihodnje nujno povečati število prostovoljnih voznikov, kar je možno doseči s sodelovanjem in povezovanjem prostovoljcev vseh nevladnih organizacij.

Nosilci ukrepa: RKS - OZ Tolmin s svojimi mestnimi, občinskimi in krajevnimi organizacijami ter prostovoljnimi vozniki vseh nevladnih organizacij.

Kazalnika: število opravljenih prevozov, število prepeljanih oseb.

6. URESNIČEVANJE IN SPREMLJANJE LOKALNEGA PROGRAMA

Lokalni program za starejše Starejši smo in bomo – vsi – občinski svet Občine Tolmin sprejema za obdobje petih let. Za njegovo uresničevanje je odgovorna Občina Tolmin v sodelovanju s Centrom za socialno delo Severna Primorska, enota Tolmin, Domom upokojencev Podbrdo, Društvom upokojencev Občine Tolmin ter Posoškim razvojnim centrom, ki predstavljajo poglavitne deležnike na področju starejših.

Z namenom preverjanja učinkovitosti programa in doseganja zastavljenih ciljev je treba vzpostaviti ustrezne mehanizme za njegovo sprotno spremljanje in ocenjevanje. V ta namen se oblikuje delovna skupina, ki jo sestavljajo:

- predstavnik občinskega sveta Občine Tolmin,
- predstavnik občinske uprave Občine Tolmin,
- predstavnik Doma upokojencev Podbrdo,
- predstavnik Centra za socialno delo Severna Primorska, enota Tolmin,
- predstavnik Društva upokojencev občine Tolmin,
- predstavnik Posoškega razvojnega centra.

Delovno skupino imenuje župan Občine Tolmin. Naloga delovne skupine je, da županu pripravi vmesno (v letu 2023) in zaključno poročilo o izvajanju lokalnega programa za starejše.

Za čimbolj učinkovito izvajanje zapisanih ciljev in ukrepov, se spodbudi ustanovitev lokalnega sveta nevladnih organizacij s področja humanitarnih dejavnosti in socialnega varstva starejših.

7. ZAKLJUČEK

Področje skrbi za starejše v občini Tolmin je že v času priprave strateškega dokumenta na zelo visoki ravni, saj so zagotovljene vse osnovne oblike institucionalnega in neinstitucionalnega varstva starejših, pod okriljem pristojnih institucij se izvajajo številni programi, namenjeni tej populaciji, izjemno pomembno poslanstvo pa na tem področju opravljajo tudi nevladne organizacije.

Ker je zdravje za ljudi v tretjem življenjskem obdobju najpomembnejša vrednota, lokalni program predvideva krepitev programov za ohranjanje dobre fizične in psihične kondicije ter izboljšanje informiranosti starejših o možnostih za aktivno vključitev vanje.

Sedanje razmere je mogoče dodatno izboljšati s povezovanjem vseh deležnikov različnih programov in oblik pomoči, ki bi lahko s sooblikovanjem nabora aktivnosti in storitev še bolj usklajeno in še učinkoviteje prispevali k izboljšanju kakovosti življenja starejših posameznikov in njihovih družin.

Konkreten korak v tej smeri je predlog za ustanovitev centra dnevnih aktivnosti z informacijsko točko, kjer bi se lahko programi, namenjeni starejšim, izvajali ob celoviti povezanosti ter medsebojni usklajenosti institucij in akterjev, obenem pa bi se lahko na ta način vzpostavili tudi pogoji za nastanek povezovalnega središča in vozlišča dodatnih aktivnosti in potencialnih izvajalcev storitev, ki bi bile namenjene tudi starejšim iz oddaljenih predelov občine.

Pri prizadevanju za ustvarjanje zdravega in prijetnega okolja za vse občane je treba vzeti v obzir tudi potrebe starejših prebivalcev in jih namensko vključevati v procese načrtovanja ukrepov s tega področja. Za vključenost starejših si je treba prizadevati tudi na celotnem področju družbenih dejavnosti.

Boljšo informiranost starejših nameravamo doseči z izboljšanjem njihove digitalne pismenosti in večjo dostopnostjo informacij, kar je moč uresničiti z izboljšanjem poznavanja sodobnih komunikacijskih orodij in pripravo informacijskih vsebin o aktivnostih in oblikah pomoči, ki so starejšim dostopne na občinski ravni. Načrtno seznanjanje starejših s sodobno tehnologijo ima tudi druge pozitivne učinke, saj je lahko podlaga za izboljšanje njihovega bivalnega okolja, pripomore pa tudi k zmanjšanju njihove ranljivosti pri udejstvovanju v digitalnem svetu.

Jasno načrtan cilj glede povečane skupnostne oskrbe se bo uresničeval tudi prek ustreznih programov podpore neformalnim oskrbovalcem, ki so bodisi družinski člani in sorodniki bodisi sosedi ali prijatelji oseb, ki pomoč in oskrbo potrebujejo.

Pridobivanje, usposabljanje, povezovanje in vodenje prostovoljcev tako predstavljajo svojevrsten izziv za oblikovalce programov in storitev za starejše, obenem pa so jamstvo za učinkovito dolgoročno delovanje nevladnih organizacij.

Nazadnje velja poudariti, da je za zagotavljanje kakovostnega življenjskega okolja za starejše nujno medgeneracijsko sodelovanje. Mlajši morajo starost doživljati tudi kot vrednoto in v starejših občanih prepoznati vir neprecenljivih življenjskih modrosti in izkušenj, s katerimi se lahko bogatijo ali pa se z njihovo pomočjo izognejo marsikateri oviri na življenjski poti. Starejši pa mlajših generacij ne bi smeli dojemati kot konkurentov, ki jih počasi izrivajo z odra življenja, temveč kot zaveznike, od katerih se lahko marsičesa novega naučijo in ostanejo na ta način tudi sami dlje časa mladi po srcu.

Ključno je, da se tako starejši kot mladi zavedamo:

starejši smo in bomo – vsi.

8. TERMINSKI PLAN

		Leto izvajanja						
		2021	2022	2023	2024	2025	2026	
Področje:	IZBOLJŠANJE ZDRAVJA IN ZMANJŠEVANJE NEENAKOSTI NA PODROČJU ZDRAVJU STAREJŠIH							
Strateški cilj 1:	Ohranjanje in krepitev telesnega in duševnega zdravja starejših občanov							
Ukrepi:	1	Spodbujanje zdravega prehranjevanja, redne telesne in umske dejavnosti starejših občanov ter aktivnosti za krepitev duševnega zdravja	x	x	x	x	x	x
	2	Krepitev programov preprečevanja bolezni z zgodnjim odkrivanjem dejavnikov tveganega vedenja, raka in demence	x	x	x	x	x	x
Strateški cilj 2:	Informiranje in ozaveščanje občanov o pomenu telesnega ter duševnega zdravja							
Ukrepi:	1	Informiranje o pomenu telesnega in duševnega zdravja	x	x	x	x	x	x
Strateški cilj 3:	Zmanjševanje neenakosti na področju zdravja starejših							
Ukrepi:	1	Vključenost socialno in ekonomsko ranljivejših občanov v programe za ohranjanje in krepitev telesnega in duševnega zdravja			x	x	x	x

8. TERMINSKI PLAN

		Leto izvajanja						
		2021	2022	2023	2024	2025	2026	
Področje:	OBLIKOVANJE OKOLJA ZA AKTIVNO STARANJE							
Strateški cilj 1:	Povečanje izbire dnevnih aktivnosti za starejše							
Ukrepi:	1	Ustanovitev centra dnevnih aktivnosti za starejše z informacijsko točko			x	x	x	x
Strateški cilj 2:	Starejšim prijazna prilagoditev bivalnega okolja							
Ukrepi:	1	Informiranje o starejšim prijazni prilagoditvi stanovanj in zagotavljanje pomoči pri prilaganju stanovanj		x	x	x	x	x
	2	Analiza dolgoročnih potreb za zagotavljanje primerne bivalnega okolja za starejše			x	x	x	x
Strateški cilj 3:	Prilagoditve zunanjih površin skupaj s prilagoditvami v prometu							
Ukrepi:	1	Čiste in prijetne javne površine z zagotavljanjem predvidljivosti javnega prostora ter možnosti za počitek in pogovor	x	x	x	x	x	x
	2	Zagotavljanje informacij o linijah javnega prevoza in voznem redu skupaj s prizadevanjem za večjo mobilnost občanov		x	x	x	x	x
	3	Izvajanje obnovitvenih tečajev za starejše voznike z informiranjem o nevarnih vplivih zdravil na varno vožnjo občanov		x	x	x	x	x

		Leto izvajanja						
		2021	2022	2023	2024	2025	2026	
Področje:	VKLJUČENOST STAREJŠIH V DRUŽBO							
Strateški cilj 1:	Preprečevanje starostne diskriminacije							
Ukrepi:	1	Večja informiranost starejših o možnosti pomoči v primeru diskriminacije		x	x	x	x	x
Strateški cilj 2:	Osebna varnost starejših							
Ukrepi:	1	Ozaveščanje starejših in javnosti o problematiki nasilja in drugih prepovedanih dejanjih, storjenih proti starejšim		x	x	x	x	x
Strateški cilj 3:	Dostopnost in poznavanje sodobnih informacijsko-komunikacijskih orodij							
Ukrepi:	1	Povečanje digitalne pismenosti in e-znanja starejših	x	x	x	x	x	x
Strateški cilj 4:	Vključevanje starejših na širšem družbenem področju							
Ukrepi:	1	Zagotavljanje možnosti za politično in civilno udejstvovanje starejših	x	x	x	x	x	x
	2	Zagotavljanje možnosti za športno in kulturno udejstvovanje starejših	x	x	x	x	x	x

			Leto izvajanja					
			2021	2022	2023	2024	2025	2026
Področje:	ZMANJŠEVANJE TVEGANJA REVŠČINE IN SISTEM SOCIALNE ZAŠČITE STAREJŠIH							
Strateški cilj 1:	Izboljšanje ozaveščenosti starejših o možnosti vključevanja v storitve in druge oblike pomoči							
Ukrepi:	1	Izdelava zgibanke – starejšim prijazne informacije o možnih pomočeh		x	x	x	x	x
Strateški cilj 2:	Spodbujanje razvoja skupnih programov, promocija solidarnosti, zmanjševanje neenakosti, razvoj prostovoljstva							
Ukrepi:	1	Celostna obravnava oseb z večjimi tveganji in s tem kakovostnejše skupno reševanje njihovih stisk		x	x	x	x	x
	2	Zbiranje in razdeljevanje viškov hrane ter njihova dostava najranljivejšim	x	x	x	x	x	x
	3	Pridobivanje novih, ustrezno usposobljenih prostovoljcev		x	x	x	x	x

8. TERMINSKI PLAN

			Leto izvajanja					
			2021	2022	2023	2024	2025	2026
Področje:	KAKOVOSTNO ŽIVLJENJE VSEH GENERACIJ							
Strateški cilj 1:	Krepitev podpore družinskim okoljem							
Ukrepi:	1	Zagotavljanje podpore družinam in družinskim oskrbovalcem		x	x	x	x	x
	2	Zagotavljanje materialne pomoči družinam in starejšim	x	x	x	x	x	x
Strateški cilj 2:	Dostopnost programov in storitev za oskrbo starejših ter vrstniško in medgeneracijsko podporo starejših							
Ukrepi:	1	Zagotavljanje storitve pomoči družini na domu kot socialne oskrbe na domu po načelu enake dostopnosti	x	x	x	x	x	x
	2	Zagotavljanje dnevnega varstva za starejše	x	x	x	x	x	x
	3	Zagotavljanje programov za druženje in izmenjavo izkušenj starejših ter medgeneracijsko pomoč	x	x	x	x	x	x
	4	Brezplačni prevozi starejših	x	x	x	x	x	x

9.VIRI IN LITERATURA

Evropska komisija: Zelena knjiga „Odziv na demografske spremembe: nova solidarnost med generacijami“, 2005; pridobljeno s <https://op.europa.eu/sl/publication-detail/-/publication/de85fcb2-298a-46fb-9d66-1bb3c8ea384b/language-sl>

Evropska komisija: Zelena knjiga o staranju – Spodbujanje solidarnosti in odgovornosti med generacijami, 2021; pridobljeno s https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/com_2021_50_f1_green_paper_sl.pdf

Podatkovna zbirka Eurostat; pridobljeno s <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained>

Nacionalni inštitut za javno zdravje; pridobljeno s <http://obcine.nijz.si/Vsebina.aspx?le-to=2020&id=183>

Nacionalni program socialnega varstva do leta 2005 (Uradni list RS, št. 31/00); pridobljeno s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=NACP7>

Political Declaration and Madrid International Plan of Action on Ageing, 2002; pridobljeno s http://www.un.org/en/events/pastevents/pdfs/Madrid_plan.pdf

Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2006–2010 (Uradni list RS, št. 39/06); pridobljeno s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=NACP53>

Starosti prijazno mesto. Vademcum. Priročnik za člane častnega seniorskega odbora in druge sodelavce starosti prijaznega mesta. Inštitut Antona Trstenjaka., 2009; pridobljeno s <http://www.inst-antonatrstenjaka.si/slike/131-1.pdf>

Statistični urad Republike Slovenije; pridobljeno s <https://www.stat.si/StatWeb>

Strategija dolgožive družbe. Urad RS za makroekonomske analize in razvoj, 2017; pridobljeno s https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Strategija_dolgozive_druzbe/Strategija_dolgozive_druzbe.pdf

Svet Evropske unije: Sklepi Sveta o zdravem staranju skozi vse življenje, 2021; pridobljeno s http://ec.europa.eu/health/ageing/docs/council_ccl_2012_c396-02_sl.pdf

United Nations Principles for Older Persons, 1991; pridobljeno s <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/OlderPersons.aspx>

STAREJŠI SMO IN BOMO – VSI

STRATEŠKI DOKUMENT ZA STAREJŠE V OBČINI TOLMIN **2021-2026**

TOLMIN, SEPTEMBER 2021